

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Sidosryhmäyhteistyö osana nuorisotyön turvallisuussuunnittelua

Helenius, Riikka

2014 Leppävaara

Laurea-ammattikorkeakoulu
Leppävaara

Sidosryhmäyhteistyö osana nuorisotyön turvallisuussuunnittelua

Helenius Riikka
Tradenomi, turvallisuusala
Opinnäytetyö
Lokakuu, 2014

Helenius Riikka

Sidosryhmäyhteistyö osana nuorisotyön turvallisuussuunnittelua

Vuosi 2014 Sivumäärä 41

Opinnäytetyössä tarkastellaan nuorisotyön ja poliisin välistä sidosryhmäyhteistyötä osana nuorisotyön turvallisuussuunnittelua.

Työssä selvitettiin, kyselylomakkeiden avulla, onko nuorisotyöntekijöillä ja/tai poliiseilla kysymättömiä kysymyksiä liittyen sidosryhmäyhteistyöhön. Samalla kysyttiin miksi kysymättömät kysymykset ovat merkittäviä vastaajien mielestä. Kyselyllä selvitettiin minkä tahojen kanssa sidosryhmäyhteistyötä tehdään sekä hyviä ja huonoja käytänteitä sidosryhmäyhteistyössä. Esimerkkinä sidosryhmäyhteistyön käytänteistä käytettiin nuorisotyön ja poliisin välistä toimintaa Jokelan koulusurmien jälkeen. Opinnäytetyö on tilaustyö Tuusulan kunnan nuorisopalveluilta.

Teoriaosuudessa tarkastellaan pelkoa, turvallisuuskulttuurin muutosta, sidosryhmäyhteistyötä sekä erilaisia menetelmiä, joita kriisitilanteissa yleisesti käytetään. Teoriaosuudessa kerrotaan lyhyesti tuusulalaisista paikallisista käytänteistä eli mitä konkreettisesti tehtiin Jokelan koulusurmien jälkeen. Teoriaosuus perustuu aiheetta koskeviin kirjallisuus- ja internetlähteisiin sekä Jokelan koulusurmien tutkijalautakunnan raporttiin. Tutkimusaihetta syvennettiin kyselyillä, jotka lähetettiin nuorisotyön ammattilaisille Uudellamaalla sekä Lounais-Suomessa. Poliisien vastaukset ovat Itä-Uudenmaan ja Lounais-Suomen poliisilaitoksien poliiseilta, joiden kanssa nuorisotyöntekijät ovat sidosryhmäyhteistyötä tehneet. Lisäksi kyselyyn vastasivat oppilaitosten turvallisuudesta vastaavat henkilöt Lounais-Suomen alueelta.

Opinnäytetyön tulosten mukaan sidosryhmäyhteistyötä pidetään tärkeänä, mutta resursseja sen tehokkaaseen ja laadukkaaseen tekemiseen riittämättöminä. Kysymättömissä kysymyksissä tulee ilmi se, ettei toisen toimijan toimintatapoja tunneta riittävästi. Toimintatapojen tuntemattomuus aiheuttaa tietämättömyyttä ja se taas vaikuttaa toimijoiden turvallisuuden tunteeseen heikentävästi.

Helenius Riikka

Co - operation with stakeholders as part of the youth work safety planning

Year	201x	Pages	41
------	------	-------	----

This thesis examined co-operation between police and youth work as part of youth work safety planning.

The research was carried out by using a questionnaire, and the aim was to find out if there were unasked questions about the co - operation. At the same time, it was investigated with whom the co-operation is done and it was asked why the unasked questions are important. It was also asked which the good and bad practices are in stakeholders' co-operation. The study was ordered by the Youth Services of the municipality of Tuusula.

The theoretical part of the thesis covers issues such as fear and changing security culture and safety culture, as well as a variety of crisis intervention methods that are commonly used in such situations. The theoretical part also describes briefly the local practices of Tuusula, and what specifically was done after the Jokela school shooting.

The theoretical part is based on the literature and online sources, as well as the Jokela report by the Investigation Commission of the Jokela school shooting. To deepen the knowledge on the topic, a questionnaire was sent to youth workers in Uusimaa and Southwest Finland and to police officers in Eastern Uusimaa and Southwest Finland. The Questionnaire was also sent to some school safety officers in Southwest Finland.

According to the results, stakeholder co-operation is considered important, but the resources for effective and high-quality co-operation are insufficient. The fact is that the stakeholders do not know enough, and it in turn affects the sense of security negatively.

Keywords; youth work, stakeholder's co-operation, safety planning

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön lähtökohdat	6
3	Keskeiset käsitteet.....	7
4	Sidosryhmäyhteistyöhön liittyvä keskeinen lainsäädäntö	8
5	Turvallisuussuunnittelu	9
5.1	Turvallisuussuunnittelun tavoitteet.....	10
5.2	Turvallisuussuunnittelu nuorisotyössä	10
6	Pelko ja turvallisuuden tunne oppilaitosyhteisöissä	11
6.1	Koulusurmat Suomessa	11
6.2	Jokelan koulusurmat.....	12
6.3	Poliisin rooli väkivaltatilanteissa	13
6.4	Turvallisuussuunnittelu pelon poistajana	13
7	Ryhmätyö ja jälkipuinti sidosryhmäyhteistyössä	14
7.1	Ryhmätyö	15
7.2	Jälkipuinti	16
7.3	Jokelan koulusurmien jälkipuinti.....	16
7.4	Sidosryhmäyhteistyö Jokelan koulusurmien jälkeen	17
8	Opinnäytetyössä käytetyt menetelmät.....	19
8.1	Tutkimuksessa käytetyt menetelmät	19
8.2	Tutkimuksen toteutus	19
8.3	Aiheen valinta ja rajaaminen	21
8.4	Tiedonhaku ja lähteet.....	22
9	Tutkimuksen tulokset	23
9.1	Kysymättömät kysymykset.....	24
9.2	Sidosryhmäyhteistyökumppanit.....	25
9.3	Hyvät ja huonot tunnusmerkit sidosryhmäyhteistyössä	27
9.4	Sidosryhmäyhteistyön tarpeellisuus ja resurssit	29
9.5	Sidosryhmäyhteistyön merkitys turvallisuussuunnittelussa	30
9.6	Ohje sidosryhmäyhteistyölle	31
10	Johtopäätökset	31
11	Oma arvio työstä ja jatkotutkimusaiheet.....	33
	Lähteet	35
	Kuviot	37
	Liitteet.....	38

1 Johdanto

Opinnäytetyössä tarkastellaan nuorisotyön merkitystä sidosryhmäyhteistyökumppanina turvallisuussuunnittelussa. Tuusulan kunnan nuorisopalvelut halusi selvittää Jokelan koulusurmiin liittyvää sidosryhmäyhteistyötä sekä kysymättömiä kysymyksiä viranomaisten välillä. Tuusulan kunnan nuorisopalvelut olivat kiinnostuneista erityisesti nuorisotyön ja poliisin välisestä yhteistyöstä. Kysymättömillä kysymyksillä haettiin vastauksia kysymyksiin, jotka ovat jääneet kysymättä ja jotka kysymällä voitaisiin parantaa sekä kehittää sidosryhmäyhteistyötä.

Turvallisuussuunnitteluun liittyvää sidosryhmäyhteistyön tarpeellisuutta nuorisotyössä tarkastellaan pelon, turvallisuuden tunteen sekä turvallisuuskulttuurin muutoksen näkökulmista. Lisäksi tarkastellaan sidosryhmäyhteistyön merkitystä turvallisuussuunnittelussa sekä hyviä ja huonoja tunnusmerkkejä, joita sidosryhmäyhteistyössä ilmenee.

Kuntasektorilla eletään muutoksen aikoja kuntaliitosten sekä seudullisten selvitysten ja uudistusten keskellä. Poliisilla on meneillään rakenneuudistuksia sekä henkilöresursseihin kohdistuvia säästötoimenpiteitä. Molemmat tahot toivovat yhteistyön tekemistä ja resursseja yhteistyön tekemiseen. Paikalliset, pysyvät ja kehitettävissä olevat, käytänteet nähdään tarpeellisina. Avoimiksi kysymyksiksi jäävät, miten tulevaisuudessa pystytään tekemään sidosryhmäyhteistyötä niin, että sidosryhmäyhteistyö on laadukasta ja tehokasta kuitenkin rasittamatta yhtä tahoja kohtuuttomasti. Sidosryhmäyhteistyön ei tulisi olla yksipuolista tai pakotettua tekemistä tekemisen vuoksi.

2 Opinnäytetyön lähtökohdat

Sisäisen turvallisuuden ohjelman mukaisesti 2000 - luvulla aloitettiin paikallisen turvallisuussuunnittelun kehittäminen ja eri organisaatioiden toimijoiden kokoaminen saman pöydän ääreen tekemään paikallisia turvallisuussuunnitelmia. Suunnitteluryhmien kokoajana toimi pääsääntöisesti poliisi. Turvallisuussuunnitelmia tehtiin ja sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteet tuli näin täytettyä. Päivittäminen jäi, koska kihlakuntaudistus yhdisti alueet niin suuriksi, ettei suunnitelmien päivittäminen enää sellaisenaan ollut mahdollista. Turvallisuussuunnitelmat jäivät odottamaan uutta sisäisen turvallisuuden ohjelmaa ja uusia ohjeita miten toimitaan päivityksen suhteen.

Vuonna 2007 tapahtuneiden Jokelan koulusurmien jälkeen suomalainen turvallisuussuunnittelutyö muuttui nopeasti ja samaan aikaan havaittiin, että entistä laajempaa yhteistyötä on tehtävä jo suunnitteluvaiheessa. Sidosryhmäyhteistyöstä, moniviranomaistyöstä, moniammatillisesta yhteistyöstä, tai millä nimellä yhteistyötä missäkin laissa ja organisaatiossa kutsu-

taankin tuli merkityksellistä. Perustettiin valtakunnallisia, alueellisia ja paikallisia turvallisuusryhmiä, joiden tarkoituksena oli estää Jokelan koulusurmien kaltaiset tapahtumat. Estämisessä ei ryhmien perustamisesta huolimatta onnistuttu, koska Jokelan koulusurmien kaltainen kouluampuminen uusiutui Kauhajoella vuonna 2008.

Molemmissa suomalaisia koulusurmia käsittelevissä tutkijalautakuntien raporteissa on tarkasteltu sidosryhmäyhteistyötä, jälkipuintia sekä paikallisia käytänteitä. Raporteista huolimatta suomalaisten turvallisuuden tunne, erityisesti oppilaitoksissa, oli heikentynyt. Paikallisesti järjestettiin koulutustilaisuuksia oppilaitosten henkilöstölle turvallisuussuunnitelmien tekemisestä, turvallisuushkiin reagoinnista sekä kriisitilanteiden purusta. Koulutustilaisuuksien järjestäminen oli poliisilaitosten vastuulla. Koulutukset suunnattiin pääasiassa oppilaitoksissa työskenteleville ja esimerkiksi nuorisotyö ja muu vapaa-aikatyö jätettiin kokonaan ulkopuolelle. Vapaa-ajan toiminnoissa nuoria kohdataan suuriakin määriä ja pystyttäisiin puuttumaan erilaisiin tilanteisiin ennalta estävästi, jos tietoa toimintatavoista sekä yhteisistä käytänteistä olisi riittävästi. (Jokelan koulusurmat 2009; Kauhajoen koulusurmat 2010).

Näistä lähtökohdista Tuusulan kunnan nuorisopalvelut katsoi tarpeelliseksi selvittää viranomaisyhteistyön kysymättömiä kysymyksiä sekä sitä, onko niitä ilmentynyt Jokelan koulusurmien jälkeen tai onko niitä ollenkaan olemassa. Tuusulan kunnan nuorisopalveluiden toiveena oli painottaa viranomaisyhteistyö poliisin ja nuorisotyön väliseen yhteistyöhön. Laajempaa näkökulmaa turvallisuussuunnittelun merkitykseen nuorisotyössä saatiin kyselyillä, jotka kohdennettiin Itä - Uudenmaan poliisilaitoksen alueen poliiseille ja nuorisotyöntekijöille sekä Lounais-Suomen poliisilaitoksen alueen poliiseille, nuorisotyöntekijöille sekä koulujen turvallisuudesta vastaaville henkilöille. Laajentamalla näkökulmaa oli tarkoituksena selvittää sidosryhmäyhteistyön merkitystä nuorisotyössä sekä sitä nähdäänkö nuorisotyö sidosryhmäyhteistyökumppanina turvallisuussuunnittelussa.

3 Keskeiset käsitteet

Nuorisotyö on nuorten 0-29 - vuotiaiden parissa tehtävää työtä. Työn tekeminen sijoittuu pääasiassa nuorten vapaa-aikaan kuitenkin niin, että yhteistyötä tehdään muun muassa koulujen, sosiaalipalveluiden, poliisin sekä muiden viranomaistahojen kanssa. Nuorisolaki (693/2010) määrittää nuorten kanssa tehtävää työtä ja sen lisäksi on paikallisesti voitu sopia käytänteistä esimerkiksi vapaaehtoisjärjestöjen ja yhdistysten käyttämisestä nuorisotyön toteuttajina. Tässä työssä nuorisotyöllä tarkoitetaan erityisesti ammatillista nuorisotyötä ja nuorisotyön sekä poliisin välistä sidosryhmäyhteistyötä tarkastellaankin ammatillisen nuorisotyön näkökulmasta. (Nuorisolaki 693/2010; Lähipoliisitoiminnan strategia).

Sidosryhmäyhteistyö on viranomaisten välistä yhteistyötä, jota tehdään ammatillisista näkökulmista. Yhteistyön tekemistä määrittää osaltaan Nuorisolaki (72/2006), jossa puhutaan monialaisesta yhteistyöstä. Nuorisolain (693/2010) luvussa kuntia veloitetaan kokoamaan monialainen nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, jossa on edustettuna opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. Lisäksi verkostoon voi kuulua puolustushallinnon ja muiden viranomaisten edustajia. Verkosto toimii vuorovaikutuksessa nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Kunnat voivat koota myös yhteisen verkoston. Verkosto ei käsittele yksittäistä nuorta koskevia asioita.” Monialaisen yhteistyön, tässä työssä sidosryhmäyhteistyön, varsinaisia tekijöitä ei määritellä vaan edellä Nuorisolaissa mainittu ohjaus- ja palveluverkosto voidaan koota yhtä hyvin esimiehistä kuin käytännön kenttätöitä tekevistä työntekijöistä. Sidosryhmäyhteistyön toisena ammatillisena kumppanina on poliisi. Poliisilla tässä työssä tarkoitetaan Itä-Uudenmaan ja Lounais-Suomen poliisilaitoksien palveluksessa olevia poliisimiehiä. Jokelan koulusurmien aikaan vuonna 2007 Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen nimi oli Keski-Uudenmaan poliisilaitos. (Nuorisolaki 693/2010, Itä-Uudenmaan poliisilaitos; Lähipoliisitoiminnan strategia).

Turvallisuussuunnittelu on arjen rikosten ja häiriöiden ennalta estämistä yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa. Turvallisuussuunnittelu lisää turvallisuustyön hallittavuutta, vähentää päällekkäisyyksiä, varmistaa tiedonkulun sekä mahdollistaa turvallisuustyön seuraamisen. Turvallisuussuunnittelu on valtakunnallista, paikallista sekä kohdekohtaista. Turvallisuussuunnittelun tarkoitus on ylläpitää ja parantaa turvallisuutta. (Turvallisuussuunnittelusta lyhyesti).

4 Sidosryhmäyhteistyöhön liittyvä keskeinen lainsäädäntö

Sidosryhmäyhteistyö terminä ei löydy suomalaisesta lainsäädännöstä. Sitä sivuavia tai samaa tarkoittavia termejä lainsäädännössä ovat muun muassa moniammatillinen yhteistyö sekä monialainen yhteistyö. Turvallisuussuunnittelu terminä löytyy vain asetuksesta, joka koskee rakennustyön turvallisuutta (205/2009). Lait velvoittavat kuntia ja eri toimijoita tekemään yhteistyötä sekä avustamaan toisia toimijoita normaalioloissa sekä varautumaan, suunnittelemaan toimintaa ja toimimaan poikkeusoloissa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Nuorisolaissa (72/2006, 593/2010) nuorella tarkoitetaan alle 29 - vuotiasta henkilöä. Lain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Nuorisolaki velvoittaa paikallisten viranomaisten suunnittelemaan monialaista yhteistyötä niin, että kunnassa on oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluvat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. Lisäksi verkostoon voi kuulua puolustushallinnon ja muiden viranomaisten edustajia. Verkosto toimii vuorovaikutuksessa

nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Kunnat voivat koota myös yhteisen verkoston. Verkosto ei käsittele yksittäistä nuorta koskevia asioita (Nuorisolaki 693/2010, 3 luku, 7a §).

Poliisilain ensimmäisen luvun mukaan poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä (Poliisilaki, 872/2011). Lisäksi poliisilaissa määritellään, että poliisin on annettava pyynnöstä muulle viranomaiselle virka-apua.

Pelastuslaki velvoittaa tekemään pelastussuunnitelman rakennukseen tai muuhun kohteeseen, joka on poistumisturvallisuuden tai pelastustoiminnan kannalta tavanomaista vaativampi tai jossa henkilö- tai paloturvallisuudelle, ympäristölle tai kulttuuriomaisuudelle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat (Pelastuslaki 379/2011, luku 3, 15§). Pelastuslaki painottaa yhteistyötä eri tahojen välillä pelastussuunnitelmaa tehtäessä.

Valmiuslain ensimmäisessä luvussa (1552/2011, 1. Luku 1§) säädetään viranomaisten toimivaltuuksista poikkeusolojen aikana. Lisäksi laissa säädetään viranomaisten varautumisesta poikkeusoloihin. Poikkeusoloilla valmiuslaissa tarkoitetaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta ja sen välitöntä jälkitilaa. Valmiuslaissa määritellään etukäteissuunnittelusta: Valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten, valtion itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten, muiden valtion viranomaisten ja valtion liikelaitosten sekä kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa. (Valmiuslaki, 1552/2011, 3.luku, 12§).

5 Turvallisuussuunnittelu

Turvallisuussuunnittelu on suunnitelmallista turvallisuustyötä. Turvallisuussuunnittelua toteutetaan valtakunnallisesti, maakunnallisesti aina paikalliseen turvallisuussuunnitteluun saakka. Turvallisuussuunnittelussa tulee huomioida kunkin kokonaisuuden turvallisuustarpeet ja -näkökohdat. Turvallisuussuunnittelun alueellisen koordinaation ja yhteistyön edistämiseksi on luotu sisäisen turvallisuuden yhteistyön toimintamalli vuonna 2011. Paikallisen turvallisuussuunnittelun painopisteet on määritelty Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa (Sisäasiainministeriö 26/2012) vuosille 2012 - 2015.

5.1 Turvallisuussuunnittelun tavoitteet

Turvallisuussuunnittelun tavoitteina on vaikuttavuuden parantaminen sekä siihen liittyvän valtakunnallisen, alueellisen ja paikallisen turvallisuusyhteistyön ja - suunnittelun vaikuttavuusarvioinnin käynnistäminen. Samanaikaisesti tavoitteena on turvallisuussuunnitteluun liittyvän tietopohjan parantaminen sekä yhteistyön kehittäminen. Yhteisen tietopohjan parantamisen tarkoituksena on saada siitä tuki toiminnan ja resurssien tarkoituksenmukaisen kohdistamisen varmistamiseksi sekä syy-seuraussuhteisen esille saamiseksi. Valtakunnallisen, alueellisen sekä paikallisen turvallisuussuunnittelutoiminnan lisäksi tavoitteena on verkostoitua kansainvälisesti sekä kansainvälisen verkoston tietotaidon hyödyntäminen. Kansainvälisen verkostoitumisen avulla luodaan menettelytapoja, joita kansainvälisestä turvallisuusyhteistyöstä kiinnostuneet kunnat voivat hyödyntää osana omaa turvallisuussuunnittelua sekä liittyä kansainväliseen Safe Community - verkostoon. Verkostoon liittymisellä pyritään lisäämään tietoa sekä varmistamaan tiedon leviäminen paikalliseen turvallisuusyhteistyöhön. (Turvallisuussuunnittelusta lyhyesti).

Alueellisen ja paikallisen turvallisuustyön tueksi laaditaan turvallisuusviestintäopas ja edistetään turvallisuusviestintää osana kunnan yleistä viestintää. Viestinnän kehittämisessä otetaan erityisesti huomioon eri asukasryhmät viestinnän kohteena ja uudet viestinnän keinot, kuten sosiaalinen media. Kiinnitetään erityistä huomiota vaikeasti tavoitettavien ryhmien, kuten maahanmuuttajien, ikääntyneiden ja nuorten tavoittamiseen (Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012-2015).

Painopisteinä kansallisessa turvallisuussuunnittelussa ovat: menettelyjen luominen joilla parannetaan paikallisten asukkaiden osallistumista turvallisuussuunnitteluun, väkivallan vähentäminen, alkoholihaittojen torjuminen, tapaturmien määrän vähentäminen, ikääntyneiden turvallisuuden parantaminen sekä nuorten syrjäytymisen ennalta ehkäisy. Painopisteissä otetaan huomioon sisäisen turvallisuuden ohjelma tai strategia, jota koskevat päätökset tehdään seuraavan hallituskauden alussa. (Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012-2015).

5.2 Turvallisuussuunnittelu nuorisotyössä

Turvallisuussuunnittelua suhteessa nuorisotyöhön ei ole erikseen määritelty. Olemassa on ohjeistuksia esimerkiksi retki- ja leiritoimintaan, muttei erityisiä vaatimuksia tai tarkkoja lakeja joissa mainittaisiin erikseen nuorisotyön turvallisuussuunnittelu. Vakuutusyhtiöt määrittelevät osaltaan erilaisia asioita, joita nuorisotyön turvallisuutta suunniteltaessa tulee huomioida. Vakuutusyhtiöiden määrittelyt liittyvät pääasiassa vakuutuksien kattavuuteen tai kattamattomuuteen eri toimintojen osalta. Yleisesti nuorisotyön turvallisuussuunnittelussa noudatetaan Suomen lakia ja sen asettamia vaatimuksia sekä velvoitteita, esimerkiksi tapahtumia

suunniteltaessa tai toteutettaessa. Henkilöstöön liittyvät lait liittyvät työn turvalliseen tekemiseen, työsuojeluun, yhteistoimintaan työpaikoilla, suojarusteiden käyttöön eri tilanteissa, henkilötietolakiin säilytettäessä työntekijöiden ja asiakkaiden tietoja sekä salassapitoon asiakkaiden kanssa asioitaessa. Turvallisuuden suunnittelulla on mahdollista turvata nuorisotyön tekeminen työntekijän sekä asiakkaan näkökulmasta. (Vakuutusyhtiön ohjeet; keskustelut Tuusulan kunnan nuorisopalveluiden edustajan kanssa).

6 Pelko ja turvallisuuden tunne oppilaitosyhteisöissä

Koulusurmalla tarkoitetaan kouluympäristössä (rakennuksessa ja/tai piha-alueella) tapahtunutta tekoa, jonka seurauksena ihminen tai ihmisiä on surmattu. Koulusurmasta ei ole tarkkaa yleisesti käytettyä määritelmää vaan siitä puhutaan osana kouluväkivaltaa sen ilmentyessä pahimmalla mahdollisella tavalla eli ihmishengen riistämisenä. Yleisesti käytössä on myös termi kouluampuminen. (Väkivalta ja terveys maailmassa, 2002/2005, 21).

Uhkaukset ovat kouluille vakava tilanne, jossa koulun työ ja väki lamaantuu hetkeksi. Uhkaukset ovat aiheuttaneet pelkoa, ahdistusta, turvattomuutta ja epävarmuutta sekä tunteen siitä, että Jokelan tapahtumat olisivat voineet kohdistua myös omaan kouluun. Lisäksi tietoja oli saatu muutamista virastoihin tai muihin työpaikkoihin kohdistuneista uhkauksista, jotka olivat saaneet vaikutteita Jokelasta. (Oikeusministeriö 2009, 41).

6.1 Koulusurmat Suomessa

Koulusurmat Suomessa, Jokelassa 2007 ja Kauhajoella 2008, ovat muuttaneet käsitystä oppilaitosyhteisöjen turvallisuudesta. Molemmissa paikoissa käytettiin laillista ampuma-asetta sekä surmattiin useita henkilöitä, tekijän itsensä surmatessa lopuksi itsensä. Koulusurmat vaikuttivat paikallisesti, jättäen ikuiset jäljet, mutta myös koko suomalainen turvallisuuskulttuuri muuttui ja ajatus pelon sekä väkivallan läsnäolosta vahvistui alkureaktion ”ei meillä tapahtu tällaista” jälkeen. Aiempi oppilaitoksessa tapahtunut surma oli tapahtunut 18 vuotta aiemmin, Raumanmeren yläasteella 25.1.1989. Yläasteen oppilas, 14 - vuotias poika, ampui kahta koulutoveriaan aseella kesken oppitunnin. Molemmat uhrin kuolivat (Raumanmeren koulusurmat 1989). Raumanmeren yläasteella tapahtuneista surmista oli kulunut aikaa ja tapahtunut oli unohdettu eikä sillä ollut ollut vaikutusta kouluympäristöjen turvallisuuskulttuuriin. Raumanmeren tapahtumia pidettiin yksittäistapauksena.

Koulusurmia pidettiin amerikkalaisena ilmiönä, jonka ei koskaan uskottu koskevan suomalaista yhteiskuntaa. Käsitykset siitä, mitä täällä voi tapahtua muuttuivat. Kauhajoen surmien jälkeen päällimmäiseksi kysymykseksi nousi kysymys ”miksi taas?”. Ensimmäinen kerta oli helppo

tulkita äärimmäiseksi poikkeukselliseksi teoksi, mutta toinen tapaus alle vuoden sisällä pakotti etsimään syytä suomalaisesta yhteiskunnasta (Koskela 2009, 157). Koulusurmat ovat poikkeuksellisia henkirikoksia, koska ne kohdistuvat useisiin ihmisiin turvallisesti ja tutuksi koetussa ympäristössä. Havaitsemisen ja ennakkoinnin kannalta vaikeiksi ja lähes mahdottomiksi suhteessa koulusurmiin tekee se, ettei tekijöillä ole aikaisempaa väkivaltahistoriaa. Koskela (2009) tuo esiin pelon politiikan sekä turvallisuuden tunteen. Turvallisuuden tunteeseen vaikuttavat monet eri asiat aina rakenteellisesta turvallisuudesta valvontaan sekä ympärillä toimiviin ihmisiin. Jokelan koulusurmassa ”kaikille tuttu” ihminen ampui kahdeksan ihmistä ja itsensä. Turvallisuuden tunne oli mennyttä eikä kukaan ollut Suomessa osannut varautua tällaiseen tilanteeseen. Se, saadaanko turvallisuuden tunnetta milloinkaan samalle tasolle Suomessa, saati Jokelan alueella jää nähtäväksi ja koettavaksi paikallisten ihmisten ja työntekijöiden keskuudessa. Turvallisuuden tunnetta ja sen palauttamista voidaan tukea tekemällä näkyvää ja sidosryhmäyhteistyötä alueen toimijoiden kesken. Tekemällä työtä yhdessä viranomaisten ja paikallisten asukkaiden kanssa saatetaan saada turvallisuuden tunnetta palautettua niin, että ihmiset pystyvät elämään ja toimimaan turvallisessa ympäristössä. Turvallisuuden tunteen palauttaminen on prosessi, jossa tarvitaan kaikkea tiedotuksesta käytännön toimiin, unohtamatta kuitenkaan tapahtunutta. Nurmen (2014) väitöskirjan ”Let go and remember” tuloksista nähdään miten eri tavoilla eri yhteisöt Jokelassa ja Kauhajoella pyrkivät palauttamaan koulusurmien heikentämää turvallisuuden tunnetta; nopea arkeen palaamisen strategia ja muistelun strategia.

6.2 Jokelan koulusurmat

Jokelan lukion opiskelija tuli keskiviikkona 7.11.2007 kesken koulupäivän Jokelan koulukeskukseen ja ampui laillisesti hankkimallaan pistoolilla kuusi lukiolaista, rehtorin, koulukeskuksen terveydenhoitajan sekä lopuksi itsensä (Jokelan koulusurmat 2009). Yhdeksän ihmistä menetti henkensä. Tapahtuma kosketti koko Suomea, erityisesti tuusulalaisia oppilaita, oppilaiden ystäviä, koulun henkilökuntaa, uhrien läheisiä, poliiseja, pelastustyöntekijöitä sekä nuorisotyöntekijöitä.

Jokelassa paikallisyhteisö painotti muistelemista ja sururitualeja, kun taas Kauhajoella tilanne pyrittiin normalisoimaan mahdollisimman pian. Molemmilla strategioilla oli sekä myönteisiä että kielteisiä seurauksia. On tärkeää huomata, ettei muistelun strategia ole ainoa tie yhteisöllisyyteen, sillä myös nopea arkeen palaaminen edistää tietynlaista yhteisöllisyyttä ja ehkäisee samalla voimakkaan yhteisöllisyyden negatiivisia seurauksia. Turvallisuuden tunteen palautumiseen ennen koulusurmia olleelle tasolle vaikuttaa myös paikalliset käytänteet siitä miten läheiseksi tapahtuma ja uhrin koetaan. (Nurmi 2014.)

6.3 Poliisin rooli väkivaltatilanteissa

Poliisi on koulutettu kohtaamaan työssään erilaisia uhkiin, rikoksiin ja väkivaltaan liittyviä tehtäviä ja tilanteita. Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä. (Poliisilaki 872/2011). Jokela raportista (2009) käy esille poliisin toimintaan kuuluva kriisitilanteisiin varautuminen, jolla tarkoitetaan tehtävien hoitamista päivittäisissä toimissa, normaaliolojen häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa. Lisäksi poliisin toimenkuvaan kuuluu ennalta estävä toiminta sekä yhteistyö muiden viranomaisten kanssa. Nuorisotyössä ei ole varsinaista varautumiskäytäntöä, kuten poliisilla. Poikkeustilanteisiin liittyviä ennalta estäviä tai kriisitilanne asioita ei ole juurikaan huomioitu tai erikseen ohjeistettu. Kouluttautuminen uhka- ja väkivaltatilanteisiin on ollut lähinnä nuorisotyön esimiesten ja yksittäisten työntekijöiden ”kiinnostuksen” varassa. Poliisilla on selkeät toimintaohjeet sekä tilannesidonnaiset johtamishierarkiat, jotka nuorisotyöltä tekeviltä ihmisiltä puuttuvat varsinkin kun kyseessä on Jokelan koulusurmien kaltainen erikois- ja kriisitilanne. (Poliisilaki 872/2011; keskustelut tilaajan kanssa).

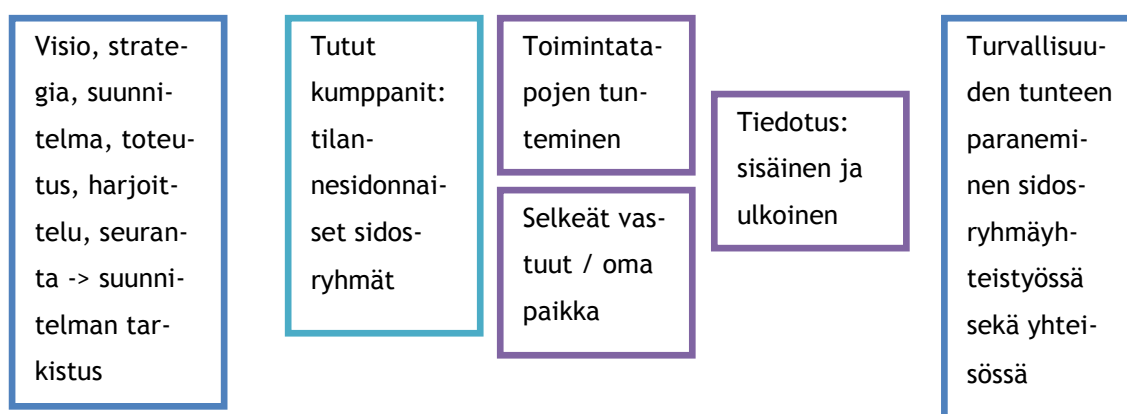
Erilaiset käytänteet, suhteessa varautumiseen, hankaloittavat ja aiheuttavat heikentyneitä turvallisuuden tunnetta myös viranomaisten keskuudessa. Ei tunneta toisen viranomaistahon toimintatapoja ja -malleja riittävän hyvin eikä osata toimia yhteistyössä kriisitilanteissa, jolloin ei ole aikaa harjoitella tai kysellä toimintatavoista. Hyvän turvallisuuden tunteen luomiseksi ja ylläpitämiseksi sidosryhmäyhteistyössä tarvitaan ennalta sovittuja ja suunniteltuja toimintamalleja ja toisen viranomaisen toimintatapoihin tutustumista. (Keskustelut tilaajan kanssa).

6.4 Turvallisuussuunnittelu pelon poistajana

Valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella turvallisuussuunnittelulla sekä sidosryhmäyhteistyökumppaneiden tuntemisella voidaan parantaa turvallisuudentunnetta sekä selkiyttää yhdessä toimimisen käytänteitä. Tuttuudella sekä yhdessä sovitulla toimintamalleilla saadaan turvattua oikea-aikainen ja oikeanlainen tiedottaminen niin ryhmän sisällä kuin ulkoisestikin. Tiedottamisella pystytään lieventämään pelon tunnetta sekä perättömien huhujen liikkeelle lähtemistä. Kaikessa turvallisuussuunnittelussa tulee muistaa, ettei mikään taho tai laki määrrää sidosryhmiä joiden kanssa suunnittelua tehdään ja suunnitelmaa toteutetaan. Sidoryhmit on muodostettava paikallisista lähtökohdista. Turvallisuussuunnittelun tärkeimpänä tavoitteena on, ettei pelkoa lähdetä tarpeettomasti lietsomaan vaan pysytään todellisissa asioissa. Sidoryhmä on merkityksellinen, koska tällöin saadaan eri alojen osaaminen hyödynnettyä esi-

merkiksi ennakkotietojen hankkimisessa (nuorisotyö), uhka-arvioita tehtäessä (poliisi) sekä toimintaa suunniteltaessa (suunnitelman kohdetaho) ja toteutettaessa (poliisi ja pelastuslaitos sekä jälkipuinti). Sidosryhmäyhteistyöllä pystytään jakamaan turvallisuussuunnitteluun ja suunnitelman toteuttamiseen liittyvät tehtävät kunkin osaamisalueen mukaisesti sekä varmistamaan paras mahdollinen lopputulos. (Tietotalo - koulutus Turussa 2014.)

Kuviossa 1 on kuvattuna turvallisuussuunnittelun perusrunko, toimijat sekä vaikutus turvallisuuden tunteen paranemiseen

Kuvio 1. Turvallisuussuunnittelun vaikutus turvallisuuden tunteen paranemiseen

Kuviosta nähdään mitkä tekijät on huomioitava kaikessa turvallisuussuunnittelussa sekä mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että sidosryhmäyhteistyöllä saavutetaan paras mahdollinen turvallisuudentunne sidosryhmäyhteistyössä sekä yhteisössä johon turvallisuussuunnittelu kohdistuu.

7 Ryhmätyö ja jälkipuinti sidosryhmäyhteistyössä

Sosiaalipsykologiassa tutkitaan ryhmän käyttäytymistä ja ryhmäilmiöitä. Kullervo Rainio on määritellyt sosiaalipsykologian tutkimusalan seuraavasti: Sosiaalipsykologia tarkastelee niitä vaikuttamisen ilmiöitä, joissa yksilö tai ryhmä vaikuttaa yksilöön tai ryhmään fyysisesti tai merkityksiä sisältävän kielen välityksellä (Lahikainen, Pirttilä & Backman. 2007, 10). Samassa teoksessa kuvataan sosiaalipsykologian klassista määritelmää Aliportin mukaan niin, että ”sosiaalipsykologiassa tutkitaan tieteellisesti sitä, miten toisten todellinen ja kuviteltu tai oletettu läsnäolo vaikuttavat yksilöiden ajatuksiin, tunteisiin ja käyttäytymiseen.” (10). Edellä mainittujen määritelmien mukaan sosiaalipsykologia tutkii ryhmien välisiä suhteita sekä toimintaa eri tilanteissa. Sosiaalipsykologialla voidaan nähdä paikka tarkasteltaessa Jokelan koulurmiin kaltaisin kriisitilanteita ja eri ammattiryhmien välistä toimintaa niissä.

7.1 Ryhmätyö

Ryhmien yhteistoimintaa ei voida tarkastella yksinomaan sosiaalipsykologian näkökulmasta vaan pitää huomioida erilaiset koulutukselliset taustat suhteessa toimintaan. Nuorisotyön koulutus on humanistista ja keskittyy ihmisten kohtaamiseen normaalioloissa. Poliisin koulutuksessa valmistaudutaan, harjoitellaan ja varaudutaan normaaliolojen toiminnan lisäksi erikoistilanteisiin sekä toimimiseen äkillisissä kriisitilanteissa. Lisäksi tulee huomioida lakiperustaiset velvoitteet toiminnalle. (Poliisilaki; Nuorisolaki; Nurmi 2006.)

Ryhmien toimintaa määrittävät aina myös normit. Normien sisältö vaihtelee ryhmän toiminnan mukaan ja normit määrittävät sekä yksilön että koko organisaation toimintaa. Normi on ryhmän jäsenten yksilöön kohdistama käyttäytymisodotus, jonka perusteella hänen toimintansa pätevyyttä ja hyväksyttävyyttä arvioidaan (Lahikainen, Pirttilä & Backman 2007, 160). Eri ryhmien erilaiset normit, varsinkin sidosryhmäyhteistyössä, vaikuttavat ryhmien väliseen toimintaan joko mahdollistavasti tai estävästi. Osaltaan voidaan todeta, tarkasteltaessa sidosryhmien toimintaa yhdessä ja erikseen, että myös toimintakulttuurilla sekä tahtotilalla on merkitystä siihen tehdäänkö sidosryhmäyhteistyötä vai ei. Normaalioloissa sidosryhmäyhteistyön merkitys näkyy lähinnä siinä, että opitaan tuntemaan yhteistyökumppani sekä tämän toimintakäytänteet. Kriisitilanteissa ei ole aikaa toimintakäytänteiden selvittämiseksi tai sidosryhmäyhteistyökumppaniin tutustumiseksi. (Lahikainen, Pirttilä & Backman 2007.)

Ryhmätyömenetelmiä käytetään nuorisotyön välineenä jatkuvasti. Näitä menetelmiä käyttämällä voitaisiin tutustuttaa yhteistyökumppani, tässä tapauksessa poliisi, nuorisotyön toimintamalleihin sekä paikallisesti tarkasteltuna myös työtä tekeviin ammattilaisiin. Ryhmätyömenetelmien avulla olisi mahdollista saada lisäarvoa normaaliolojen sekä kriisitilanteiden sidosryhmäyhteistyöhön. Poliisin ammattitaitoa olisi mahdollista hyödyntää johtamistaitojen osalta. Poliisit saavat koulutuksessaan enemmän johtamis-, erikoistilanne-, ja kriisitilannekoulutusta kuin nuorisotyön ammattilaiset. Sidosryhmäyhteistyön yhtenä merkittävänä tarkoituksena voidaan pitää tiedon ja taidon jakamista sekä sitä kautta päästä tekemään mahdollisimman laadukasta yhteistyötä kaikissa tilanteissa. (Keskustelut tilaajan kanssa).

Tärkeä ryhmien välisiä konflikteja ja vihamielisyyksiä selittävä tekijä on resurssien eli voimavarojen niukkuus. Silloin, kun vain toinen osapuoli kahdesta voi hyötyä eduista, niistä kilpailaan. (...) Resurssien niukkuus ei kuitenkaan tyhjentävästi selitä ryhmien välistä vihamielisyyttä. (Lahikainen, Pirttilä & Backman 2007, 169). Sosiaalipsykologia tarkastelee myös ryhmien välistä kilpailua sekä vihamielisyyttä ryhmien välillä. Kilpailuasetelmaa sidosryhmäyhteistyössä voidaan pitää huonona. Tarkoituksenmukaista on tehdä yhteistyötä eikä kilpailla paikasta ”valokeilassa” tai siitä ”kuka teki eniten”. Sidosryhmäyhteistyön konflikteihin tai sen tekevämyyteen selityksenä voidaan pitää, nuorisotyön ja poliisin välisessä sidosryhmäyhteis-

työssä, resurssipulaa. Varsinaista sosiaalipsykologian tarkoittamaan suoraa vihamielisyyttä ei tarvita sidosryhmäyhteistyön toimimattomuutta selittämään eikä edes oikeaa kilpailuasetelmaa vaan työtä tekevät ammattilaiset eivät vain riitä joka paikkaan. Erityisesti kriisitilanteissa tämän riittämättömyyden voidaan havaita aiheuttavan puhumattomuutta, yhteistyön toimimattomuutta sekä kysymättömien kysymysten syntymistä. (Lahikainen, Pirttilä & Backman 2007.)

7.2 Jälkipuinti

Jälkipuinnin (debriefing) merkitystä sidosryhmäyhteistyössä voidaan tarkastella vertaistuen tai sen puuttumisen näkökulmasta. Vertaistukea saadaan samaan ammattiryhmään kuuluvilta työntekijöiltä tai samassa tilanteessa toimineilta yhteistyökumppaneilta. Nurmi (2006) on tarkastellut kriisitilanteiden jälkeistä aikaa ja traumaattisen tapahtuman vaikutuksia sekä koskettavuutta eri henkilöihin. Trauman syntymiseen ja trauman syvyyteen vaikuttavat tapahtuman laatu, laajuus, kesto sekä uhrien ja tapahtumassa mukana olleiden keskinäiset suhteet. Psykologisen jälkipuinnin historia sijoittuu Marylandiin Yhdysvalloissa, jossa Mitchell (1983) esitteli menetelmän ammattiauttajien käyttöön. Jälkipuintimenetelmiä on käytetty toimenpiteenä ”pelastushenkilöstön avuksi osana kaikkia niitä toimenpiteitä, jotka käynnistetään kun ammattiauttajille on sattunut jotakin arkirutiinista poikkeavaa” (Nurmi 2006, 168.)

Nurmen (2006) mukaan defusingissa on kyse lyhyestä purkukeskustelusta, jota ei ole tarkoituksenmukaista pitkittää, vaan purkaa päällimmäiset ajatukset ja tunteet tapahtuneesta. Defusingin tarkoituksena on, että kokoonnutaan pienissä ryhmissä (esimerkiksi samassa työtehtävässä olleet), puretaan tilanteen tuomat ”juuri nyt tuntuu tältä” -tunteet ja päästään nopeasti jatkamaan töitä. Defusing on eräänlainen lyhytmuoto debriefingistä. Debriefingillä tarkoitetaan psykologista jälkipuintia, joka on kestoaltaan defusingia pidempi ja järjestetään koulutetun vetäjän toimesta ryhmäkeskustelumuotoisena kolmen päivän kuluessa tapahtuneesta. Debriefingiin voi osallistua, kokouksen alussa, asiantuntijoita jotka tuovat faktat tapahtuneesta ja poistuvat tämän jälkeen. Defusing ja debriefing ovat molemmat alun perin kehitetty ammattilaisten purkumenetelmiksi traumaattisten tilanteiden jälkipuintiin ja - käsittelyyn.

7.3 Jokelan koulusurmien jälkipuinti

Jokelan koulusurmien aikaan paikalla olleille poliisimiehille järjestettiin vaihtomiehityksen saavuttua purkutilaisuus Keski-Uudenmaan poliisilaitoksella. Pelastuslaitoksen henkilöstölle järjestettiin purkutilaisuus pelastuskeskuksessa tapahtumapäivänä kello 17-19, jonka jälkeen henkilöstö vapautettiin työvuorosta. Myös yksityisten yritysten sairaankuljettajat ja muu ensihoitohenkilöstö osallistuivat pelastuslaitoksen tilaisuuksiin. Hätäkeskuksen henkilöstölle järjestettiin oma jälkipuintitilaisuus tapahtumapäivänä kello 17. (Oikeusministeriö 2009, 36).

Nuorisotoimi on osallistunut jälkihoitoon muun muassa järjestämällä tapahtumia, tukemalla yksittäisiä nuoria ja pitämällä Jokelan nuorisotaloa avoinna (...) Muiden muassa koulun henkilökuntaa kohtaavat työterveyslääkärit, koulukeskuksen oppilaiden parissa toimivat erityisnuorisotyöntekijät ja vainajien omaisia auttavat sosiaalityöntekijät olisivat toivoneet, että he olisivat voineet konsultoida kuntaan sosiaali- ja terveysministeriön välityksellä saatuja kriisi-asiantuntijoita niissä asiakaskontakteissa, jotka menivät heidän ammattiosaamisensa ohi ja yli. Kriisiasiantuntijoiden rooli oli kuitenkin enemmän sivusta tukevaa ja hallintoelimen eli jälkihoitoryhmän toimeksiantojen suorittamista. (...) Sijaistraumatisoitumista ja uupumista ehkäisemään olisi pitänyt olla konkreettinen ohjelma jo jälkihoitotyön alusta alkaen. (Oikeusministeriö 2009, 37.)

Jokelan koulusurmien jälkeen jälkipuintia järjestettiin ammattiryhmittäin. Jokela raportista (2009) voidaan huomata, että jo tuolloin oli havaittu tarvetta asiantuntijoiden laaja-alaisemmalle käyttämiselle sekä eri ammattiryhmien väliselle jälkipuinnille ja keskustelulle tilanteen vielä ollessa ”käynnissä”.

Samoin kuin sosiaalipsykologian näkemysten kautta voidaan havaita koulutuksen merkitys kriisityössä sekä jälkipuinnissa voidaan sama todeta myös kriisityön näkökulmasta. Nurmi (2006) mainitsee, että onnettomuuksien ja rikostapahtumien tilanteenhallintaan tulee liittää johtamisen ja päätöksenteon koulutusta. Kuten aiemmin on todettu sidosryhmäyhteistyötä tekeville tahoilla, nuorisotyöllä ja poliisilla, on valtavasti osaamista tämänkaltaisesta työskentelystä. Sidoryhmäyhteistyössä olisi tärkeää huomioida myös auttajan avun tarve sekä se, että auttajatkin ovat ”vain ihmisiä” ja reagoivat kriisitilanteisiin eritavoilla. Sidoryhmien välisellä jälkipuinnilla (debriefingillä) saataisiin vastaukset faktoihin sekä päästäisiin kysymään yhteistyökumppanilta asioita heti akuutin tilanteen jälkeen ja parhaimmillaan sen aikana. Keskustelulla ja kysymyksillä voidaan saavuttaa luottamus sekä turvallisuuden tunne yhteistyön tekemiseen ja yhteistyökumppaneihin. (Nurmi. 2006; Saari 2000.)

7.4 Sidoryhmäyhteistyö Jokelan koulusurmien jälkeen

Jokelan koulusurmat olivat monisyinen ja monipolvinen tapahtuma ja samalla tahallinen rikollinen teko, joka oli murhan tunnusmerkistössä tarkoitettulla tavalla suunnitelmallinen. Koulusurmien tekijän syrjäytyminen oli erityislaatuista, mikä oli seurausta useista osatekijöistä. Keskeiset mahdollisuudet syrjäytymisen ehkäisyyn on perheillä, kasvatuksella ja kouluyhteisöllä, mutta myös muulla yhteiskunnalla, nykyisin lisäksi internet-ympäristöllä. (Oikeusministeriö 2009).

Freie Universität -yliopiston kehityspsykologian tutkijat ovat käyneet läpi koulusurmia ja ovat todenneet, että surmaajilla on ollut vaikeuksia aikuiskontakteissa vielä enemmän kuin aiemmin on tiedetty. Tutkimus julkaistiin International Journal of Developmental Science -lehdessä (Iltalehti 27.8.2014). Tutkimustulosten perusteella voidaan sanoa, että sidosryhmäyhteistyön merkitys on aiempaa korostuneempaa jos tulevaisuudessa halutaan ennalta estää koulusurmien kaltaiset massaväkivallan teot tai edes minimoida niiden aiheuttamia vahinkoja. Jokela-raportin ja uusien tutkimusten valossa voidaan havaita, että aiemmista suosituksista ja toimintatapaselvityksistä huolimatta on merkityksellistä se, että sidosryhmäyhteistyötä tekevät tahot puhuvat toisilleen oikeaan aikaan ja oikeista asioista. Samalla voidaan todeta, että harvoin, jos koskaan, koulusurmaajien aikuisviha kohdistuu koulun ulkopuolisiin aikuisiin. Toisin sanoen nuorisotyön keinoilla pystytään edelleen kohtaamaan ja tavoittamaan myös niitä nuoria jotka eivät koulumaailmassa pysty tai halua toimia aikuisten kanssa. Poliisin ja nuorisotyön välistä sidosryhmäyhteistyötä tarvitaan kriisitilanteissa muun muassa sellaisissa vaiheissa joissa on tarvetta tukea kriisitilanteen uhreiksi tai osallisiksi joutuneita uhreja. Poliisi hoitaa tilanteissa itse tilannetta, turvaa ja suojelee ihmisiä eikä heillä tällöin ole mahdollisuutta nuorten tai muiden tilanteessa mukana olleiden kohtaamiseen.

Välittömästi Jokelan koulusurmien jälkeen Tuusulan kunnan nuorisopalvelut antoivat ja organisoivat kriisitukea nuorille sekä omille työntekijöilleen. Kriisikeskus perustettiin tapahtuman jälkeen, ennen kuin edes tiedettiin mitä kokonaisuudessa oli tapahtunut. Kriisikeskuksessa toimittiin yhteistyössä järjestöjen, paikallisten kriisityöntekijöiden sekä muiden, muun muassa terveydenhuollon, paikallisten toimijoiden kanssa. Kriisikeskus sijaitsi Jokelassa kirkossa ja lisäksi nuorisotila ”Monari” oli avoinna nuorille. (Jokelan koulusurmat 2009).

Tapahtumaa seuranneena aamuna nuorisotyön päällikkö kartoitti Jokela-talolla työntekijöiden tilannetta ja sopi jatkotoimista. Nuorisotyön järjestö Allianssi tarjosi apua ja tarvetta olikin erityisesti työntekijöille, jotka pystyisivät tulemaan Jokelaan töihin tulevan viikonlopun ajaksi. Taloa pidettiin auki ympäri vuorokauden sunnuntai-iltaan 11.11.2007 saakka. Allianssi ja nuorisotyön päällikkö saivat kerättyä nuorisotyöntekijöitä useista eri kunnista. (Oikeusministeriö 2009, 35).

Nuorisotyöstä Jokelan alueella huolehtii Tuusulan kunnan nuorisopalvelut. Nuorisotyötä määrittävät Nuorisolain lisäksi Tuusulan kunnan hallintosääntö sekä vuotuinen talousarvio. Paikallisesti toimittaessa käytännöt ja yhteistyökumppanit, sidosryhmät, valikoituvat tarpeen mukaan ilman lakiperustaisia määritelmiä. Lakiperustaisesti Nuorisolaki velvoittaa tekemään yhteistyötä, mutta ei määrittele tarkemmin mitä ja kenen kanssa. Tuusulaan on nimetty Itä-Uudenmaan poliisilaitokselta kolme lähipoliisia, aluejaolla Hyrylä, Kellokoski ja Jokela. (Jokelan koulusurmat 2009; Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen internet -sivut).

8 Opinnäytetyössä käytetyt menetelmät

Tutkimuksen lähtökohtana pidettiin Jokelan koulusurmien jälkeen tehtyyn sidosryhmäyhteistyöhön sekä siihen liittyviä kysymättömiä kysymyksiä. Tavoitteena oli luoda ohjeistus tulevaisuutta varten, jottei kysymättömiä kysymyksiä jäisi kriisitilanteiden jälkeen sidosryhmäyhteistyökumppaneiden välille. Menetelmäksi ohjeen luomiseen valittiin toiminnallinen opinnäytetyö, joka tavoitteena on kehittää käytännön toimintaa, ohjeistamista, järjestämistä ja järjeistämistä. Toiminnallisella opinnäytetyöllä on siten yleensä toimeksiantaja. (Virtuaalinen ammattikorkeakoulu).

8.1 Tutkimuksessa käytetyt menetelmät

Metodiksi valikoitui kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen niin että käsitellään kokonaisuuksia. Laadullisessa tutkimuksessa on tarkoitus tutkia kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Sidoryhmäyhteistyön, tässä tutkimuksessa kahden viranomaistoimijan välistä, toimintaa sekä kysymättömiä kysymyksiä oli näin mahdollista tarkastella kokonaisuutena suhteessa Jokelan koulusurmien jälkeiseen toimintaan. (Tutki ja kirjoita 1997).

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, kuitenkin niin, ettei todellisuutta pirstota osiin vaan käsitellään kokonaisuuksia. Laadullisessa tutkimuksessa on tarkoitus tutkia kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Arvot muovaavat tutkittavaa ilmiötä ja suhtautumista siihen. Laadullisessa tutkimuksessa tuleekin huomioida tutkijan arvomaailma eikä siitä voi sanoutua irti. (Tutki ja kirjoita 1997.).

Objektiivisuuttakaan ei ole mahdollista saavuttaa perinteisessä mielessä, sillä tietäjä (tutkija) ja se mitä tiedetään, kietoutuvat saumattomasti toisiinsa (Tutki ja kirjoita 1997, 161). Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on löytää tai paljastaa tosiasioita ei niinkään todentaa jo olemassa olevia väittämiä. Laadullisen tutkimuksen tulokseksi voidaan saada vain ehdollisia selityksiä, jotka rajoittuvat tiettyyn aikaan ja paikkaan. Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, joka ei varsinaisesti ole tutkimus vaan enemmänkin työelämää kehittävä hanke, jossa käytettiin tutkimuksellista tiedonkeruumenetelmää eli kyselyä. (Virtuaaliammattikorkeakoulu).

8.2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimus toteutettiin kolmeosaisena kyselytutkimuksena. Tiedonkeruu toteutettiin kyselylomakkeella (liitteet 1 - 3). Aineiston kerääminen kyselyllä tunnetaan survey - tutkimuksen kes-

keisenä menetelmänä. Termi survey (engl.) tarkoittaa sellaista kyselyn, haastattelun ja havainnoinnin muotoa, joissa aineistoa kerätään standardoidusti ja kohdehenkilöt muodostavat otoksen tietystä perusjoukosta. Standardoituus tarkoittaa sitä, että kaikilta vastaajilta kysytään samat asiat samalla tavalla. Lisäksi käytiin keskusteluja Tuusulan kunnan nuorisopalveluiden edustajan kanssa siitä, mitä kyselyssä tulisi huomioida sekä keskusteltiin jo olemassa olleista ja olevista paikallisista käytänteistä. (Tutki ja kirjoita 1997; keskustelut tilaajan kanssa.).

Analysointimenetelmäksi valittiin teemoittelu, jossa vastaukset kyselyn eri osiin sisältyneiden kysymysten mukaan: ”kysymättömiin kysymyksiin”, kenen kanssa sidosryhmäyhteistyötä tehdään, sidosryhmäyhteistyön hyviin ja huonoihin tapoihin, ja sidosryhmäyhteistyön tarpeellisuuteen, resursseihin tehdä sidosryhmäyhteistyötä sekä sidosryhmäyhteistyön merkitykseen osana turvallisuussuunnittelua. (Jyväskylän yliopisto.)

Kaikissa kyselyn osissa ei kysytty samoja kysymyksiä eikä painotettu samoja asioita. **Kyselyn ensimmäinen osa** kohdennettiin Uudenmaan alueen poliiseille ja nuorisotyöntekijöille painopisteen ollessa ”kysymättömissä kysymyksissä”. Toisin sanoen **mitä haluttaisiin kysyä sidosryhmäyhteistyökumppanilta** liittyen Jokelan koulusurmiin, jotta sidosryhmäyhteistyötä voitaisiin parantaa ja kehittää.

Kyselyn toinen osa kohdennettiin Lounais-Suomen alueen poliiseille ja nuorisotyöntekijöille. Toisessa osassa keskeisinä tutkimuskysymyksinä oli selvittää **kenen kanssa sidosryhmäyhteistyötä tehdään sekä mitä ovat hyvän ja huonon sidosryhmäyhteistyön tunnusmerkit.**

Kolmas kyselyn osa osoitettiin oppilaitosyhteisöjen turvallisuudesta vastaaville Lounais-Suomen alueella. Kolmannessa osassa keskeisimpinä tutkimuskysymyksenä **olivat sidosryhmäyhteistyön merkitys ja sidosryhmäyhteistyö kumppanit turvallisuussuunnittelussa.**

Kyselyn toisen ja kolmannen osan kysymykset esitettiin niin, että niihin voitiin vastata erikseen normaaliolojen ja poikkeusolojen sidosryhmäyhteistyön ja turvallisuussuunnittelun näkökulmista.

Lisäksi kyselyn toisessa osassa kysyttiin sidosryhmäyhteistyön tekemiseen liittyviä resursseja sekä sitä onko sidosryhmäyhteistyötä mahdollista tehdä nykyisillä resursseilla.

Kuviossa 2 on kuvattuna opinnäytetyön eteneminen, tutkimuskysymykset, teemoittelu sekä keskeisten käsitteiden muodostuminen.

Kuvio 2. Opinnäytetyön osat ja kokonaisuuden muodostuminen

Kuviossa on esitetty viisi osa-aluetta, josta opinnäytetyö koostuu. Osa-alueet ovat Jokelan koulusurma, sidosryhmäyhteistyö muualla, turvallisuussuunnittelu, tutkimuskysymykset sekä keskeiset käsitteet.

8.3 Aiheen valinta ja rajaaminen

Aiheeksi valikoitui Tuusulan kunnan nuorisopalveluiden pyynnöstä nuorisotyön ja poliisin välinen sidosryhmäyhteistyö Jokelan koulusurmien jälkeen. Keskeisinä kysymyksinä olivat ”kysy-

mättömien kysymysten” olemassaolo toisin sanoen onko viranomaisten välillä jotain mitä olisi halunnut kysyä ja miksi kysymykset ovat tärkeitä. Lisäksi haluttiin selvittää miten sidosryhmäyhteistyötä pystyttäisiin tekemään niin, että saavutettaisiin paras mahdollinen lopputulos. Resurssien riittävyys nykyisellään hyvään ja laadukkaaseen sidosryhmäyhteistyöhön oli myös merkittävä kysymyksenä. Resurssien riittävyyteen liittyvä kysymys tuli esille vasta kyselyyn vastaamisen jälkeen. Tähän kysymykseen on vastattu haastattelujen kautta. Aihetta laajennettiin koskemaan sidosryhmäyhteistyötä yleisemmällä tasolla ja näin saatiin lisää näkökulmaa nuorisotyön ammattilaisten ja poliisin välisen yhteistyön käytänteisiin sekä sidosryhmäyhteistyön merkitykseen turvallisuussuunnittelussa.

Tutkimus suoritettiin Uudellamaalla ja Lounais-Suomessa vuonna 2014. Jokelan koulusurmista oli tällöin kulunut noin seitsemän vuotta.

8.4 Tiedonhaku ja lähteet

Tietoa koulusurmista on paljon. Tiedonhakuja rajattiin suomalaisiin lähteisiin, koska ulkomaiset lähteet käsittelevät pääasiassa ulkomailla tapahtuneita koulusurmia. Ainoana ulkomaisena lähteenä on käytetty uusinta tutkimustuloksista kertovaa Die Welt - lehden artikkelia ”Amokläufer hatten häufig Stress mit Lehrern” sekä sen suomenkieleistä versiota, joka uutisoitu 27.8.2014 Iltalehdessä otsikolla ”Uusi tutkimus koulusurmaajista: Veritekojen taustalta löytyi yllättävä asia”.

Tiedonhaussa käytettiin apuna eri hakukoneita ja huomioitavaa oli se, että esimerkiksi Googlen kautta tehdyissä hauissa hakusanoilla ”koulusurmat Suomessa”, ”sidosryhmäyhteistyö”, ”koulusurmat”, ”Jokela” sekä ”koulusurma Jokelassa” tuli valtava määrä hakutuloksia joiden luotettavuudesta ei voinut varmistua. Ei luotettavista hakutuloksista esimerkkinä erilaiset keskustelupalstoilla käydyt keskustelut hakusanoihin liittyen. Käytetyiksi lähteiksi valikoitui Oikeusministeriön julkaiseman Jokela raportin lisäksi kriisityötä käsittelevää suomalaista kirjallisuutta. Lakeihin viitataan ja lakitekstejä lainattiin pääasiassa Finlex - sivuston perusteella.

Kyselyn osalta tiedonsaanti toteutettiin kyselylomakkeella (liite 1), joka lähetettiin Tuusulan kunnan nuorisopalveluiden kautta neljällekymmenelle nuorisotyön ammattilaiselle sekä kymmenelle Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen poliisille. Lisäksi tutkija lähetti kyselyn suoraan kahdelle Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen poliisille. Tutkimuslupia ei tarvittu kumpaankaan organisaatioon, koska kyseessä ei ollut organisaation rakenteeseen liittyvä kysely. Tuusulan kunnan osalta tutkimuslupa-asiaan vastasi johtava erityisnuorisotyöntekijä Jaana kellosalmi ja Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen osalta ylikomisario Timo Leppälä.

Kyselyn toinen osa (liite 2) lähetettiin Lounais-Suomen poliisilaitoksen viidelle lähipoliisille ja viidelle nuorisotyön ammattilaiselle. Viidestä nuorisotyön ammattilaisesta yksi toimii järjestössä, kaksi kunnallisessa nuorisotyössä ja kaksi seurakunnan nuorisotyössä. Kyselyn toisessa osassa haluttiin selvittää sidosryhmäyhteistyökumppaneita normaalioloissa sekä poikkeusoloissa. Lisäksi haluttiin selvittää sidosryhmäyhteistyön kannalta hyviä ja huonoja käytänteitä.

Kyselyn kolmas osa (liite 3) lähetettiin Lounais-Suomen alueella toimivien oppilaitosten turvallisuudesta vastaaville. Kyselyjä lähetettiin kahdeksalle henkilölle oppilaitoksissa sekä Liedon kunnan sivistysjohtajalle. Kolmannessa osassa haluttiin selvittää sidosryhmäyhteistyön merkitystä turvallisuussuunnittelussa oppilaitosten näkökulmasta.

9 Tutkimuksen tulokset

Keskeisinä kysymyksinä olivat ”kysymättömien kysymysten” olemassaolo toisin sanoen onko viranomaisten välillä jotain mitä olisi halunnut kysyä ja miksi kysymykset ovat tärkeitä, miten sidosryhmäyhteistyötä haluttaisiin tehdä, sekä se, pystytäänkö sidosryhmäyhteistyötä tekemään nykyisillä resursseilla. Kysymykset teemoitettiin niin, että kysymättömät kysymykset ja se, miksi niitä pidetään tärkeänä kysyä sidosryhmäyhteistyökumppaneilta, esitetään yhtenä tuloksena. Toisena kokonaisuutena tuloksissa on esitetty kenen kanssa sidosryhmäyhteistyötä tehdään sekä hyviä ja huonoja tunnusmerkkejä sidosryhmäyhteistyölle. Kolmantena kokonaisuutena tuloksissa esitetään sidosryhmäyhteistyön tarpeellisuuteen liittyvät vastaukset sekä onko sidosryhmäyhteistyö mahdollista nykyisillä resursseilla. Neljäntenä kokonaisuutena tuloksissa esitetään miten merkityksellisenä sidosryhmäyhteistyö nähtiin osana turvallisuussuunnittelua.

Kyselyyn ensimmäiseen osaan vastasi viisi henkilöä, jonka vuoksi tuloksissa ei esitetä vastaajien sukupuolia eikä tarkempia määritelmiä, joista vastaajat olisivat mahdollisesti tunnistettavissa. Tuloksissa esitetään ainoastaan vastaajien vastauksia kysymykseen sidosryhmäyhteistyön riittävydestä sekä siitä mitkä ovat ne ”kysymättömät kysymykset”, joihin vastaaja olisi halunnut tai haluaisi vastaukset. Esitetyt tulokset perustuvat vastaajien vastauksiin sekä keskusteluihin Tuusulan kunnan nuorisopalveluiden edustajan kanssa.

Kyselyn toiseen osaan vastanneista ei kerrota organisaatiota tarkemmin kuin onko kyseessä nuorisotyön ammattilainen vai poliisi. Kyselyn toiseen osaan vastasi viisi nuorisotyön ammattilaista ja kolme poliisia. Keskeisinä kysymyksinä olivat; kenen kanssa sidosryhmäyhteistyötä tehdään normaali- ja poikkeusoloissa eli löytyykö eri tilanteista eroja, jotka pitäisi ottaa huomioon sidosryhmäyhteistyötä suunniteltaessa? Sekä mitä ovat hyvän ja huonon sidosryh-

mäyhteistyön tunnusmerkit, jotta tulevaisuudessa pystyttäisiin tekemään mahdollisimman hyvää, ammatillista ja laadukasta sidosryhmäyhteistyötä.

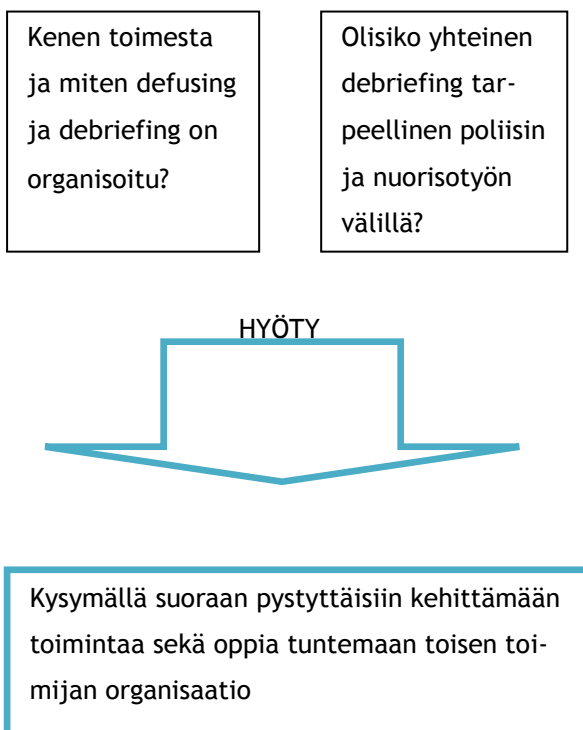
Kolmanteen osaan vastanneiden neljän eri turvallisuussuunnittelusta vastaavan henkilön vastauksissa esitetään kenen kanssa turvallisuussuunnittelua toteutetaan sekä se mikä merkitys sidosryhmäyhteistyöllä on turvallisuussuunnittelussa.

9.1 Kysymättömät kysymykset

Kysymättömiin kysymyksiin vastasivat Itä-Uudenmaan poliisit sekä yksi nuorisotyön ammattilainen Uudeltamaalta. Vastauksissa nousivat esille se miten ja kenen toimesta defusing ja debriefing on hoidettu kummassakin organisaatiossa sekä se, olisiko yhteiselle debriefingille tarvetta ja mahdollisuutta vastaavissa tilanteissa. Samalla esille tuli kysymys siitä, miksei sidosryhmäyhteistyöhön ole resursseja (työaikaa) vaikka siitä puhutaan suosituksissa sekä strategia- ja lakiperustaisesti (Lähipoliisitoiminnan strategia, Nuorisolaki). Kysymättömien kysymysten esittämistä pidettiin tärkeänä, koska kysymällä asioita suoraan sidosryhmäyhteistyökumppanilta on mahdollista kehittää toimintaa sekä oppia tuntemaan toista organisaatiota.

Oman organisaation sisällä toimintaa pidettiin toimintamallien mukaisena, mutta kehittämistä ja toimintatapojen ”hiomista” on tapahtunut varsinkin Jokelan koulusurmien jälkeen. Sidosryhmäyhteistyötä ei pidetty riittävänä, koska toimijoilla oli hyvin erilaiset tehtävät koulusurman aikaan akuutissa tilanteessa. Vastauksista käy ilmi, että sidosryhmäyhteistyötä pidetään tarpeellisena sekä sen toivotaan jatkuvan riittävän kauan akuutin tilanteen ulkopuolella ja jälkeen. Sidosryhmäyhteistyötä sekä eri viranomaisten toimintamalleihin tulisi tutustua ennalta ja luoda yhteisiä toimintamalleja sekä harjoitella niitä ennen tositilanteita. Eri toimijoiden rakenteiden tulisi olla tuttuja sekä liitettävissä, ainakin jollain tasolla, yhteen kriisitilanteissa. Kriisitilanteessa toimittaessa rakenteiden tunteminen sekä organisaation tuttuus sekä ihmisten tunteminen koettiin tärkeäksi. Kriisitilanteen jälkeen, jälkipuinnin (defusingin ja debriefingin) jälkeen olisi tarpeellista käydä avointa keskustelua eri viranomaisten välillä sekä esittää kysymättömät kysymykset silloin kun ne ovat kaikkien mielissä.

Kuviossa 3 on esitetty mitä sidosryhmäyhteistyökumppanilta haluttaisiin kysyä ja miksi kysymykset olisivat merkityksellisiä

Kuvio 3. Kysymättömien kysymysten hyöty

Kuviossa on esitetty vastaukset kysymyksiin, joita haluttaisiin esittää sidosryhmäyhteistyökumppanille sekä kysymysten kysymisellä saatava hyöty työn kehittämiseen. Hyötynä nähdään organisaatioiden tuntemus ja toiminnan kehittäminen.

9.2 Sidosryhmäyhteistyökumppanit

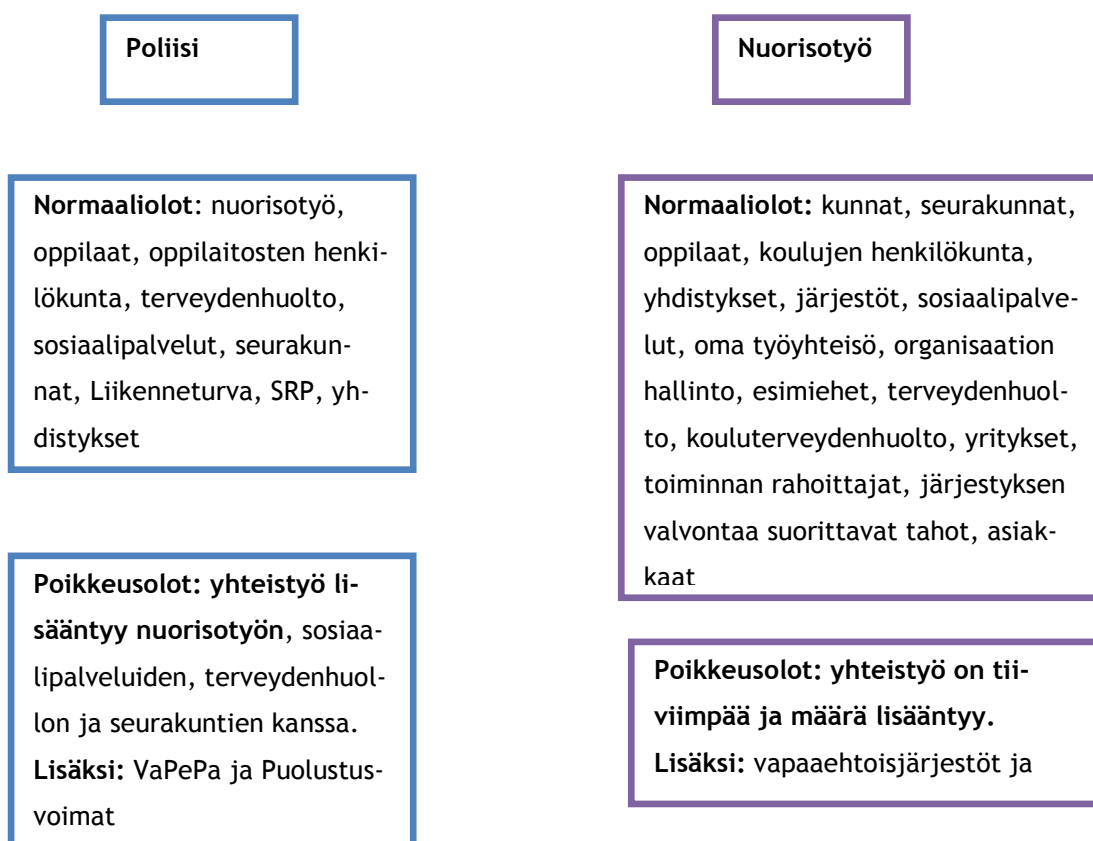
Nuorisotyön ammattilaiset nimeävät **normaaliolojen** sidosryhmäyhteistyökumppaneiksi kunnan ja seurakunnan nuorisotyöntekijät, paikallisesti sekä yli kunta- ja seurakuntarajojen. Lisäksi he mainitsevat yhteistyökumppaneiksi koulujen oppilaat ja henkilökunnan, yhdistykset, järjestöt, sosiaalityöntekijät. Nuorisotyön ammattilaiset nimeävät kumppaneiksi myös oman työyhteisön, organisaation hallinnon, esimiehet, terveydenhuollon henkilöstön josta erikseen mainittuna kouluterveydenhuolto, yritykset ja toiminnan rahoittajat, poliisin ja järjestyksenvalvontaa suorittavat tahot sekä asiakkaat. **Poikkeusoloissa** nuorisotyön ammattilaiset tekevät tiiviimmin sidosryhmäyhteistyötä lisäksi eri vapaaehtoisjärjestöjen ja -toimijoiden kanssa ja Suomen Punaisen Ristin (SPR) kanssa. Poikkeusoloissa sidosryhmäyhteistyön kerrotaan ole-

van tiiviimpää sekä lisääntyvän määrällisesti verrattaessa normaalioloihin. Samoin vastauksissa kerrotaan esimiesten kanssa tehtävän työn olevan normaalioloja tiiviimpää.

Poliisien vastausten perusteella normaaliolojen sidosryhmäyhteistyötä tehdään kuntien ja kaupunkien nuorisotyöntekijöiden, koulujen oppilaiden ja henkilökunnan sekä terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden kanssa. Sidoryhmäyhteistyötä tehdään lisäksi seurakunnan nuorisotyöntekijöiden, Liikenneturvan, Suomen Punaisen Ristin (SPR) ja eri yhdistysten kanssa.

Poikkeusoloissa poliisien tekemä sidoryhmäyhteistyö lisääntyy kuntien toimijoiden kuten nuorisotyön, sosiaalityön, terveydenhuollon ja seurakuntien kanssa. Lisäksi sidoryhmäyhteistyötä lisätään ja tehdään tarvittaessa Vapaaehtoisen pelastuspalvelun (VaPePa) ja puolustusvoimien kanssa.

Kuviossa 4 on esitetty minkä toimijoiden kanssa poliisi ja nuorisotyöntekijät tekevät sidoryhmäyhteistyötä normaalioloissa ja poikkeusoloissa.

Kuvio 4. Poliisin ja nuorisotyön sidoryhmäyhteistyökumppanit

Kuviosta 4. nähdään minkä toimijoiden kanssa sidosryhmäyhteistyötä tehdään. Normaalioloissa nuorisotyö tekee laajempaa sidosyhteistyötä kuin poliisi. Poliisi kuitenkin lisää sidosryhmäyhteistyökumppanien määrää poikkeusoloissa.

9.3 Hyvät ja huonot tunnusmerkit sidosryhmäyhteistyössä

Nuorisotyön ammattilaiset nimeävät hyvän sidosryhmäyhteistyön tunnusmerkeiksi avoimuuden, vuorovaikutteisuuden, sopimuksista kiinnipitämisen. Lisäksi nimettiin selkeän tavoitteen asettaminen sidosryhmäyhteistyölle, vastuussa olevan tahon nimeäminen sekä määritellyt työnkuvat sidosryhmäyhteistyötä tehtäessä, toisen toimijan arvostaminen ja arvostuksen saaminen. Erittäin tarpeellisina pidettiin Säännöllisiä tapaamisia, joissa edellä mainituista asioista voidaan keskustella ja sopia sekä varmistaa hyvä tiedonkulku. Tapaamisissa tulisi vastaajien mielestä olla paikalla riittävästi eri alojen ammattilaisia, jotta sidosryhmäyhteistyöstä saataisiin mahdollisimman suuri hyöty ja varmistettaisiin samalla riittävän laaja tiedonkulku.

Hyvänä sidosryhmäyhteistyönä nuorisotyön ammattilaiset pitävät työtä ja tapoja joissa sidosryhmäyhteistyökumppania pidetään tasavertaisena, kuunnellaan yhteistyökumppanin tarpeita, yhteistyön tekeminen on helppoa ja ”kynnyksetöntä”. Kynnyksettömyydellä tarkoitetaan sitä, että voidaan pyytää ja saada apua tarvittaessa molemmiin puolin. Vastaajien mielestä sidosryhmäyhteistyön tulisi olla tarpeellista eikä vain pakotettua ja ”paperilla tehtävää” työtä. Vastaajien mielestä hyvä sidosryhmäyhteistyö varmistetaan hyvällä johtajuudella, riittävillä resursseilla, sekä johdon sitoutumisella sidosryhmäyhteistyön tekemiseen. Luottamusta yhteistyötahoon pidettiin erittäin tärkeänä osana hyvässä sidosryhmäyhteistyössä sekä yhteisiä jälkipuintitilaisuuksia pidettiin tarpeellisina poikkeusolojen ollessa kyseessä. Lisäksi mainittiin työnohjaus, jota määritelty tarkemmin eli tarkoitetaanko yksittäisen työntekijän vai sidosryhmäyhteistyökumppaneiden yhteistä työnohjausta. Työnohjausta pidettiin merkittävänä työssä jaksamisen kannalta.

Nuorisotyön ammattilaisten vastauksissa huonoksi tai kehittämistä vaativaksi sidosryhmäyhteistyöksi vastaajat nimeävät edellä mainittujen hyvien tunnusmerkkien vastakohtat. Lisäksi ja erikseen mainittuina vastaajien mielestä huonon sidosryhmäyhteistyön tunnusmerkistöön kuuluvat; luottamuspuola yhteistyökumppaneiden välillä, tietoa ei jaeta oikeasti, sidosryhmäyhteistyö on vain ”näennäistä tilastojen kaunistelua” sekä sitä, että unohdetaan tunnustaa sidosryhmäyhteistyökumppanin panostus tehtyyn työhön esimerkiksi medialle tiedotettaessa. Lisäksi haittaavina ja sidosryhmäyhteistyötä huonontavina tekijöinä nuorisotyön ammattilaiset pitivät henkilöiden vaihtuvuutta ja sitä kautta tuttuuden katoamista sekä yhteisten toimintatapojen puutetta. Vastauksissa mainittiin huonon yhteistyön tunnusmerkistöön kuuluvana sidosryhmäyhteistyökumppanin toimiminen niin, että ”oma etu menee yhteistyön edelle”.

Poliisit nimesivät hyvän sidosryhmäyhteistyön tunnusmerkeiksi; tunnetut yhdyshenkilöt joihin saa yhteyden tarvittaessa nopeasti ja asiat hoituvat sujuvasti, sidosryhmäyhteistyökumppanin toimintatapojen ja -periaatteiden tuntemisen. Lisäksi tärkeänä pidettiin, että voidaan suunnitella yhdessä tulevia toimintoja ja tapahtumia. Luottamusta sidosryhmäyhteistyökumppania kohtaan pidetään tärkeimpänä hyvänä tunnusmerkinä ja luottamuksen kautta sidosryhmäyhteistyön tekemisessä säilyy ”hyvä fiilis”.

Huonoiksi tunnusmerkeiksi poliisit nimesivät; luottamuspulan sidosryhmäyhteistyökumppaneiden välillä, asioiden toimimattomuuden, satunnaiset kontaktit sidosryhmäyhteistyökumppaniin, vain yhden henkilön kautta olevat kontaktit sekä sen ettei halua ottaa yhteyttä sidosryhmäyhteistyökumppaniin ellei ole äärimmäinen pakko. Lisäksi poliisit nimesivät huonon tai kehittämistä vaativan sidosryhmäyhteistyön tunnusmerkeiksi hyvien tunnusmerkkien muut vastakohtat.

Hyvän sidosryhmäyhteistyön tunnusmerkit / Poliisin näkökulma

tunnetut yhdyshenkilöt, asioiden hoituminen sujuvasti, yhteistyökumppanin toimintatapojen ja -periaatteiden tuntemisen, yhdessä suunnittelu/tulevat toiminnot ja tapahtumat. **Luottamusta on tärkein ja luottamuksen kautta sidosryhmäyhteistyön tekemisessä säilyy ”hyvä fiilis”.**

Hyvän sidosryhmäyhteistyön tunnusmerkit / Nuorisotyön näkökulma

avoimuus, vuorovaikutteisuus, sopimuksista kiinnittäminen, selkeän tavoitteet, vastuussa olevan tahon nimeäminen, määritellyt työnkuvat, toisen toimijan arvostaminen ja arvostuksen saaminen, tasavertaisuus, kuunnellaan yhteistyökumppanin tarpeita, yhteistyön tekeminen on helppoa ja ”kynnyksetöntä”

Huonon sidosryhmäyhteistyön tunnusmerkit molempien näkökulmista:

luottamuspula yhteistyökumppaneiden välillä, tietoa ei jaeta oikeasti, sidosryhmäyhteistyö on vain ”näennäistä tilastojen kaunistelua”, unohdetaan tunnustaa sidosryhmäyhteistyökumppanin panostus tehtyyn työhön, asioiden toimimattomuus, satunnaiset kontaktit, vain yhden henkilön kautta olevat kontaktit sekä se ettei halua ottaa yhteyttä sidosryhmäyhteistyökumppaniin ellei ole äärimmäinen pakko

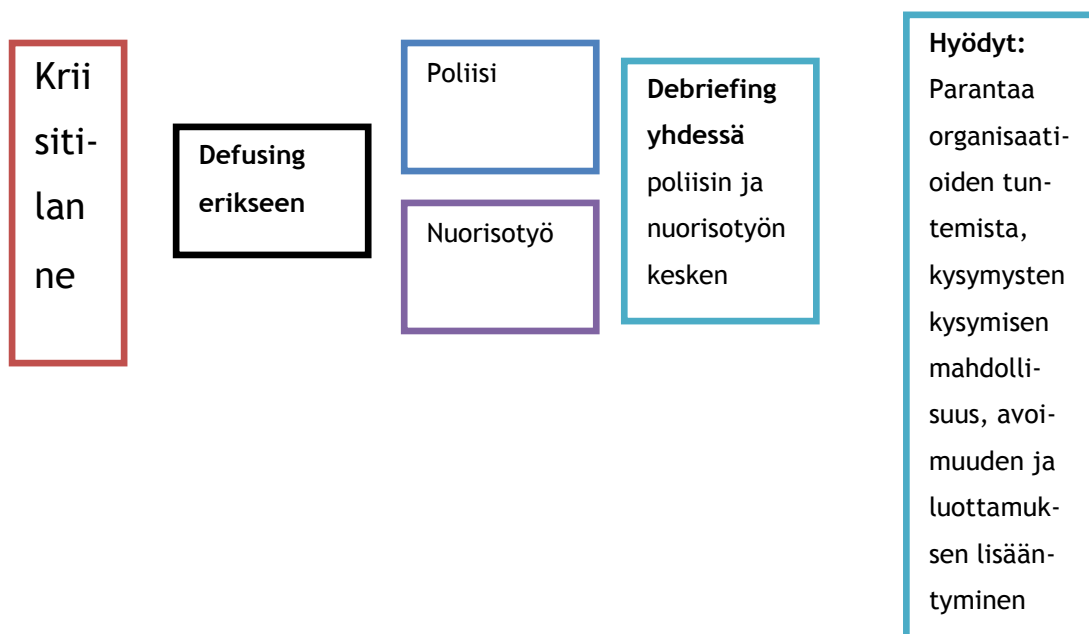
Kuvio 5. Sidosryhmäyhteistyön hyvät ja huonot tunnusmerkit

Kuviossa 5 on esitetty sidosryhmäyhteistyön hyvät ja huonot tunnusmerkit poliisin ja nuorisotyön näkökulmista. Huonoja tunnusmerkkejä yhdistävät kuviossa mainittujen lisäksi hyvien vastakohdat.

9.4 Sidoryhmäyhteistyön tarpeellisuus ja resurssit

Kyselyiden vastauksista näkyy, että sidoryhmäyhteistyö nähdään merkityksellisenä sekä nuorisotyön että poliisin näkökulmista. Vastauksista nähdään myös, että sidoryhmäyhteistyötä tehdään monien eri tahojen kanssa. Se, ettei ole riittävästi resursseja sidoryhmäyhteistyön tekemiseen kertoo vastaajien mielestä rakenteellisesta haluttomuudesta ohjata työtä sidoryhmäyhteistyön suuntaan. Defusingin ja debriefingin merkitys nähtiin myös tarpeellisenä, jopa niin, varsinkin debriefingin osalta, että se olisi hyvä toteuttaa yhteistyössä eri viranomaisten kanssa ja näin samalla parantaa organisaatioiden tuntemusta. Kriisitilanteiden purkua pidettiin tärkeänä osana sidoryhmäyhteistyötä. Tämä mahdollistaa sen, että kysymättömät kysymykset voidaan esittää heti akuutin tilanteen jälkeen. Samalla saadaan lisättyä avoimuutta sekä luottamusta sidoryhmäyhteistyökumppaneiden välillä.

Kuviossa 6 on esitetty sidoryhmäyhteistyön merkittävyys kriisitilanteiden purussa

Kuvio 6. Kriisitilanteiden yhteisen purun hyödyt

Kuviosta 6 nähdään, että vastaajien mielestä hyötyjä yhteisestä kriisitilanteiden purusta on olemassa. Tärkeimpänä yhteisen debriefingin hyötynä pidettiin luottamuksen ja avoimuuden lisääntymistä poliisin ja nuorisotyön välillä.

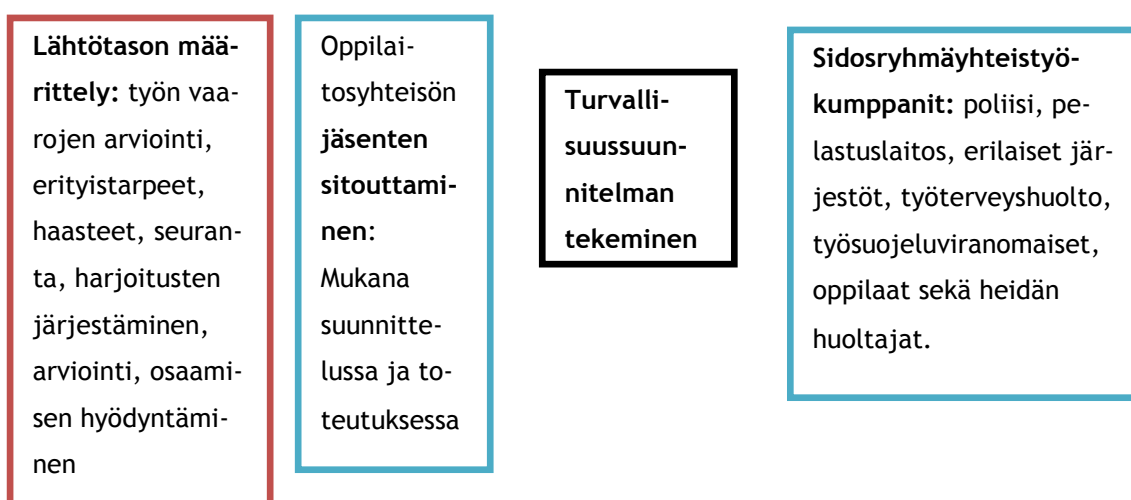
9.5 Sidosryhmäyhteistyön merkitys turvallisuussuunnittelussa

Kaikki vastaajat pitivät sidosryhmiä tärkeinä turvallisuussuunnittelussa. Sidosryhmiä pidettiin tärkeinä, koska sidosryhmäyhteistyökumppanit tuovat omat tietonsa, taitonsa ja näkökulmansa suunnitteluun. Tärkeimpinä sidosryhmäyhteistyökumppaneina mainittiin poliisi, pelastuslaitos, erilaiset järjestöt, kuten SPR, työterveyshuolto, työsuojeluviranomaiset, oppilaat sekä heidän huoltajat. Erikseen mainittiin oppilaitosyhteisön henkilöstön osallistuminen suunnitteluun sekä toteutukseen niin, jotta henkilöstö sitoutuu suunnitelman ylläpitämiseen, toteuttamiseen sekä arviointiin. Lisäksi mainittiin, että ”turvallisuus on kaikkien asia” ja turvallisuusnäkökulmat tulee huomioida kaikissa toimintojen suunnittelussa aina liikennesuunnittelusta järjestöjen toimintaan oppilaitosten tiloissa.

Tärkeänä turvallisuussuunnittelussa pidettiin turvallisuuden lähtötason määrittelyä, työn vaarojen arviointia, kohteen erityistarpeiden määrittelyä ja huomioimista. Lisäksi tärkeänä pidettiin muuttuviin haasteisiin vastaamista, suunnitelmien toteutumisen seuranta, harjoitusten järjestämistä, arviointia ja sidosryhmäyhteistyökumppaneiden osaamisen hyödyntämistä.

Osalle vastaajista oli epäselvää, ketkä lasketaan mukaan sidosryhmäyhteistyökumppaneiksi. Vastastauksista nähdään myös, että hallinnossa toimivien vastaajien näkökulmasta sidosryhmänä pidettiin paljon laajempaa joukkoa toimijoita, kuin vastaajien edustaessa vain yhtä oppilaitosyhteisöä.

Kuviossa 7 esitetään tärkeimmät sidosryhmäyhteistyökumppanit oppilaitosyhteisöjen turvallisuussuunnittelussa sekä miten turvallisuussuunnittelun tulisi edetä.

Kuvio 7. Oppilaitosyhteisöjen turvallisuussuunnittelu ja sidosryhmäyhteistyökumppanit

Kuviossa 7 on esitetty mitä tarvitaan oppilaitosyhteisöjen turvallisuussuunnitelman tekemiseen: lähtötason määrittely ja jäsenten sitouttaminen. Oikean puoleisessa laatikossa lueteltuna sidosryhmäyhteistyökumppanit, joita vastaajat pitivät tärkeinä turvallisuussuunnitelmia tehtäessä.

9.6 Ohje sidosryhmäyhteistyölle

Vastausten vähäisen määrän vuoksi varsinaista ohjetta tulevaisuudessa tehtävälle nuorisotyön ja poliisin väliselle sidosryhmäyhteistyölle ei saatu. Toisaalta valmiista ja osittain käyttökelpoista materiaalia löytyi kohtalainen määrä, josta mainittakoon Jokela raportissa (2009) esitettyjä suosituksia moniviranomaisyhteistyön kehittämisen sisältöjä: ”Keskeiset viranomaiset ampumistilanteessa olivat poliisi, pelastustoimi ja terveystoimi. Myös akuuttiin kriisinhoitoon liittyvää henkilökuntaa tuli nopeasti mukaan. Osa toimintaan osallistuneista koki, että tiedonkulkua oli osin puutteellista ja että kaikkia resursseja ei hyödynnetty parhaalla mahdollisella tavalla. Sisäasiainministeriön tulisi yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa edelleen kehittää moniviranomaisyhteistyötä siten, että se on **suunnitelmallista ja säännöllistä. Yhteistyöllä varaudutaan erilaisiin tilanteisiin sekä harjoitellaan ja yhteen sovitetaan myös ennaltaehkäisevää turvallisuustyötä** (Jokela raportti 2009, 125).”

Suosituksessa puhutaan sisäasiainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön välillä tehtävästä ja kehitettävästä moniviranomaisyhteistyöstä. Samaa suositusta voitaisiin muokatusti hyödyntää myös poliisin ja nuorisotyön välisessä sidosryhmäyhteistyössä sekä turvallisuussuunnittelussa.

10 Johtopäätökset

Uudenmaan aluetta koskevaan kyselyyn ensimmäiseen osaan vastasi viisi henkilöä, joista neljä poliisia ja yksi nuorisotyön ammattilainen. Kyselyn toiseen osaan Lounais-Suomen alueelta vastasi kaksitoista henkilöä, joista kolme poliisia, viisi nuorisotyön ammattilaista ja neljä oppilaitosten turvallisuussuunnittelusta vastaavaa henkilöä. Kyselyjä lähetettiin kaikkiaan seitsemälle kymmenelle eri henkilölle ja vastaajia on yhteensä seitsemäntoista. Vastaajien määrän perusteella tutkimuksen tuloksista ei voida tehdä kattavia johtopäätöksiä. Kyselyn ensimmäisessä osassa kaikki vastaajat vastasivat kaikkiin niihin kysymyksiin, joihin he pystyivät vastaamaan. Kaikki vastanneet eivät olleet paikalla Jokelan koulusurmien aikaan, mutta ovat tehneet alueella sidosryhmäyhteistyötä. Kyselyn toisessa ja kolmannessa osassa kaikki vastaajat vastasivat kaikkiin kysymyksiin.

Erityisesti Lounais-Suomen vastauksissa on nähtävissä se, että sidosryhmäyhteistyötä tehdään monien eri tahojen kanssa. Oppilaitosyhteisöjen turvallisuussuunnittelussa sidosryhmäyhteis-

työ nähdään tärkeänä ja sidosryhmäyhteistyökumppaneita on paljon sekä kumppaneiden osaamista osataan käyttää hyödyksi. Sidoryhmäyhteistyön ollessa laajaa ja monialaista erittäin tärkeää on se, että kaikesta puhutaan ja voidaan puhua sekä se, että puhutaan samaa ammatillista kieltä.

Vastausten perusteella nuorisotyö nähdään sidosryhmäyhteistyökumppanina poliisin kanssa toimittaessa, muttei niinkään osana oppilaitosyhteisöjen turvallisuussuunnittelua tai suunnitteluun osallistuvana tahona. Oppilaitosyhteisöt pitävät sidosryhmäyhteistyötä merkittävänä osana turvallisuussuunnittelua ja nimesivät useita kumppaneita suunnitteluun ja toteutukseen. Oppilaitosyhteisöjen näkökulma saattaa olla opetuskeskeinen eikä nähdä vapaaajantoimijoiden merkitystä opetusta ja oppilaitosyhteisöjen turvallisuutta tukevana asiana. Näin ollen nuorisotyötä ei osata ajatella sidosryhmäyhteistyökumppanina turvallisuudesta puhuttaessa.

Poliisin ja nuorisotyön väliseen sidosryhmäyhteistyöhön liittyviin kysymykset, jotka kysyttäessä oikeaan aikaan vaikuttaisivat positiivisesti tehtävään sidosryhmäyhteistyöhön, olivat hyvin yksiselitteisiä. Molemmat vastanneet tahot haluavat avointa ja luottamuksellista keskustelua, jonka lopputuloksena olisi laadukasta ja kaikkia hyödyttävää sidosryhmäyhteistyötä. Poliisi ja nuorisotyö tekevät töitä silloin kun esimerkiksi oppilaat viettävät vapaa-aikaa. Tämä selittää sen, että sidosryhmäyhteistyökumppanuuden olemassa olo nähdään ja sitä halutaan vahvistaa. Resurssien vähydestä kaikki vastanneet olivat huolissaan, mutta toisaalta totesivat, että yhteistyötä tekemällä saadaan työntekijöiden ja yhteisöjen turvallisuuden tunnetta parannettua ja ylläpidettyä.

Kuntien ja poliisin organisaatioissa on meneillään uudistuksia ja tämä saattaa selittää vastaajien vastaushaluttomuutta. Organisaatiouudistuksien aikana ei välttämättä tiedetä miten sidosryhmäyhteistyötä jatketaan tulevaisuudessa. Organisaatiouudistuksilla tässä tarkoitetaan kuntaliitosneuvotteluja ja tulevia kuntaliitoksia sekä poliisin hallintorakennemuudistuksen kolmatta ja neljättä vaihetta (Pora III ja Pora IV). Organisaatioissa on samaan aikaan puhuttu säästöistä sekä niiden kautta työtehtävien priorisoinnista ja keskittymisestä perustehtävien hoitamiseen. Kyselyyn vastaamista ei pidettäne perustehtävänä, vaikka vastaamalla kyselyyn olisikin mahdollisuus vaikuttaa tulevaisuuden sidosryhmäyhteistyöhön, sen merkittävyyteen, resursointiin ja sen tekemisen muotoihin. Organisaatioissa työnantaja on myös saattanut kieltää ulkopuolisiin kyselyihin vastaamisen, koska rakennemuudistukset, neuvottelut ja kuntaliitokset eivät ole valmiita ja niiden sisällöt sekä käytänteet ”hakevat paikkaansa”. Työnantajan näkökulmasta tarkasteltuna vastaamattomuus takaa sen ”ettei tule luvattua liikoja”.

Kansallisella tasolla koulusurmien jälkeen turvallisuuden tunne on ainakin tilapäisesti heikentynyt, erityisesti niissä kunnissa, joissa surmat ovat tapahtuneet. Muualla asuvat ja työtä te-

kevät unohtavat helpommin oppilaitosyhteisöjen turvallisuuteen liittyvät asiat ja turvallisuuden tunteen ei koeta heikentyneen. Tuusulan Jokelassa asuvat ja työskentelevät ihmiset tulevat muistamaan Jokelan koulusurmat aina ja se vaikuttaa paikalliseen turvallisuustyöhön. Muistaminen tai unohtaminen vaikuttaa myös siihen, miten turvallisuuden tunnetta saadaan kohotettua takaisin, edes lähelle koulusurmia edeltänyttä tasoa. Muualla työskennellessä on helpompi unohtaa ja puhua ”Case Jokelasta”, ilman että edes mainitaan koulusurmia. Työntekijöiden vaihtuminen kunnassa ja poliisissa saattavat auttaa tässä unohtamisessa. Toisaalta työntekijöiden vaihtuminen hankaloittaa sidosryhmäyhteistyön tekemistä. Työntekijöiden vaihtuvuus aiheuttaa sen, ettei ole sidosryhmäyhteistyökumppaneita yhdistävää ja yhdessä koettua asiaa josta puhua. Muistamiseen ja unohtamiseen vaikuttavat myös tapahtumien ja uhrien paikallisuus sekä paikallinen kulttuuri miten tapahtumia muistellaan esimerkiksi vuosipäivinä.

Viimeisimmissä kansainvälisissä tutkimuksissa yhtenä koulusurmien syynä on havaittu aikuiskontakteihin liittyneet ongelmat koulusurmaajilla. Tästäkin syystä voidaan todeta sidosryhmäyhteistyön sekä paikallisen näkyvän nuorten keskuudessa tehtävän työn olevan merkityksellistä sekä ennalta estävää toimintaa. Tutut ja turvalliset aikuiset nuoren ympärillä sekä toimiva sidosryhmäyhteistyö luovat yhteisöön turvallisuuden tunnetta lisäten näin kansalaisten sekä työntekijöiden hyvinvointia ja tahtoa tehdä yhteistyötä. Tuttuudella, paikallistunteuksella sekä laadukkaalla sidosryhmäyhteistyössä pystytään puuttumaan ääri-ilmiöihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Turvallisuussuunnittelun on näin ollen oltava myös osa nuorisotyötä ja nuorisotyön osallistuttava aktiivisesti paikalliseen sekä alueelliseen turvallisuussuunnitteluun.

Presidentti Urho Kekkonen lainasi vuonna 1973 ETYK - kokouksen Euroopan ulkoministereille pitämässään avauspuheessa kirjailija Aku-Kimmo Ripattia sanoessaan, että ”Turvallisuus ei ole aidan panemista, vaan oven avaamista”. Tätä voitaisiin käyttää sidosryhmäyhteistyön ”sloganina”, koska ovia avaamalla eli omia työtapoja ja -menetelmiä avaamalla sekä niistä avoimesti kertomalla voidaan lisätä turvallisuuden tunnetta sidosryhmäyhteistyötä tehtäessä. On turvallisempaa toimia, kaikissa tilanteissa, kun tunnetaan yhteistyökumppanin toimintatavat ja tiedetään sidosryhmäyhteistyötä tekevistä tahosta riittävästi.

11 Oma arvio työstä ja jatkotutkimusaiheet

Opinnäytetyön alkuperäinen aihe oli helposti saatavilla, koska Tuusulan kunnan nuorisopalvelut toimi työn tilaajana. Nuorisopalveluilla oli selkeä käsitys siitä mitä haluttiin tutkia. Alkuperäisenä tarkoituksena oli tutkia nuorisotyön ja poliisin välistä sidosryhmäyhteistyötä Jokelan koulusurmien jälkeen. Kysymättömiä kysymyksiä sidosryhmäyhteistyössä pidettiin merkit-

tävipänä tutkimuskysymyksenä ja tarkoituksena oli saada lopputuloksena ohje tulevaisuutta varten nuorisotyön ja poliisin väliseen sidosryhmäyhteistyöhön.

Sovittiin, että Tuusulan kunnan nuorisopalvelut toimivat kyselyn lähettäjänä, koska he tuntevat ”omansa” toisin sanoen ne henkilöt nuorisotyön ammattilaisista, jolle kysely olisi tarkoituksenmukaista lähettää sekä yhteistyökumppaninsa Itä-Uudenmaan poliisilaitokselta. Kysely lähetettiin sähköpostin liitteenä Word - tiedostona. Kyselyyn vastattiin sähköpostitse suoraan tutkijalle. Kyselylomakkeen muodolla (Word -tiedosto) saattoi olla merkitystä vastausten määrään, koska se saatettiin kokea hankalaksi eikä anonymiteettiä olisi ollut, tutkijan nähdessä kuka lähettäjä olisi. Vastaavassa tutkimustilanteessa saattaisi olla helpompi vastata esimerkiksi Digium tai Webropol - pohjaiseen kyselyyn, jolloin anonymiteetti voitaisiin taata sekä kyselyyn vastaaminen olisi helpompaa. Jatkossa käytettäessä Word -pohjaista kyselyä voisi olla, luotettavuuden ja anonymiteetin kannalta, parempi, että tutkija lähettäisi kyselyt suoraan tilaajalta saamiinsa sähköpostiosoitteisiin. Tällä poistettaisiin vastaajan mahdollinen ajatus siitä, että ”pääseekö tilaaja näkemään vastaukseni?” vaikka tässä tapauksessa vastaukset toimitettiin suoraan tutkijalle.

Aiheen ollessa aluksi rajattu Jokelan koulusurmien jälkeiseen sidosryhmäyhteistyöhön todettiin, että sidosryhmäyhteistyötä on tarpeellista selvittää laajemmalti. Laajempi selvitysosa toteutettiin kyselynä Lounais-Suomen alueella. Aihe olisi pitänyt sitoa kiinteämmin sidosryhmäyhteistyötä kokonaisuutena koskevaksi jo Uudenmaan alueen kyselyä tehtäessä. Tällöin olisi ollut myös mahdollista vertailla Uudenmaan ja Lounais-Suomen alueiden tuloksia sekä mahdollisesti saada lisätietoa paikallisesta nuorisotyön ja poliisin resursoinnista sidosryhmäyhteistyöhön sekä sen merkityksen näkemisestä osana turvallisuussuunnittelua.

Opinnäytetyön aiheesta teki mielenkiintoisen se, että pystyi havainnoimaan ja saamaan ”oikeaa tietoa kentältä”. Opinnäytetyö antoi vastauksia kysymyksiin millaista ja kenen kanssa sidosryhmäyhteistyötä tehdään tai ei tehdä, sekä mitkä asiat mahdollistavat tai estävät hyvän sidosryhmäyhteistyön tekemisen. Oman päivittäisen työn kannalta merkityksellisin tutkimustulos on se, ettei kaikkia sidosryhmäyhteistyökumppaneita tunnisteta kumppaneiksi turvallisuussuunnittelussa. Perinteisen ajattelun mukaan turvallisuussuunnitelmien tekemiseen liittyvät poliisi ja pelastuslaitos, muut toimijat unohdetaan eikä osata ajatella sidosryhmäyhteistyötä laajemmin. Jatkotutkimus olisi mielenkiintoista tehdä eri alueiden erilaisista sidosryhmäyhteistyökäytänteistä sekä samalla selvittää mistä käytänteiden eroavaisuudet johtuvat.

Lähteet

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. 15. - 17. Painos. Helsinki: Tammi.

Juonala, J. 2014. Uusi tutkimus koulusurmaajista: Veritekojen taustalta löytyi yllättävä asia. Iltasanomat. Viitattu 05.09. 2014.

<http://www.iltasanomat.fi/tiede/art-1288730541161.html>

Jyväskylän Yliopisto, Koppa. Viitattu 05.09.2014.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/metelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/teemoittelu>

Kiilakoski, T. 2009. Viiltoja, analyysi kouluväkivallasta Jokelassa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 28. Viitattu 10.06. 2014.

<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/viiltoja.pdf>

Koskela, H. 2009. Pelkokierre. Pelon politiikka, turvamarkkinat ja kamppailu kaupunkitilasta. Helsinki: Gaudeamus.

Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. B. & Lozano, R. (toim.) Väkivalta ja terveys maailmassa. 2002/2005. Viitattu 05.09.2014.

http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/42495/6/9529608993_fin.pdf

Lahikainen, A. R., Pirttilä & Backman, A-M. 2007. Sosiaalipsykologian perusteet. Keuruu: Ota-va.

Lähipoliisitoiminnan strategia - Lähipoliisitoiminnan ja turvallisuusyhteistyön kehittämisen strategiset linjaukset ja tavoitteet 2010. Poliisihallituksen julkaisusarja 1/2010. Viitattu 05.09. 2014.

[http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/ExternalFiles/L%C3%A4hipoliisitoiminnan_strategia_verkkoversio/\\$file/L%C3%A4hipoliisitoiminnan_strategia_verkkoversio.pdf](http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/ExternalFiles/L%C3%A4hipoliisitoiminnan_strategia_verkkoversio/$file/L%C3%A4hipoliisitoiminnan_strategia_verkkoversio.pdf)

Nuorisolaki (727206). Viitattu 20.08.2014.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=nuorisolaki>

Nurmi, J. 2014. Let Go and Remember How Finnish Communities Experienced And Memorialized School Shootings. Väitöstutkimus. Turun Yliopisto. Viitattu 09.09.2014.

<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/98994/AnnalesB390Nurmi.pdf?sequence=2>

Nurmi, L. 2006. Kriisi, pelko, pakokauhu. Helsinki: Edita.

Oikeusministeriö 2009. Jokelan koulusurmat 7.11.2007. Tutkijalautakunnan raportti. Oikeusministeriön julkaisuja 2009:2. Viitattu 10.06. 2014.

http://www.lskl.fi/files/595/Jokelan_koulusurmat_tutkintalautakunnan_raportti.pdf

Oikeusministeriö 2010. Kauhajoen koulusurmat. Tutkijalautakunnan raportti. Oikeusministeriön julkaisuja 2010:11. Viitattu 09.10.2014.

http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/112010kauhajoenkoulusurmat23.9.2008.tutkintalautakunnanraportti/Files/OMSO_11_2010_Selvitys_180_s.pdf

Pelastuslaki (379/2011)Viitattu 05.09.2014.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=pelastuslaki>

Poliisilaki (872/2011) Viitattu 05.09.2014.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110872?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=poliisilaki>

Raumanmeren koulusurmat. 1989. YLE. Viitattu 10.06.2014.

http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/raumanmeren_koulusurmat_1989_26188.html#media=26190

Rikksentorjuntaneuvosto. Turvallisuussuunnittelusta lyhyesti. Viitattu 05.09. 2014.

http://www.turvallisuussuunnittelu.fi/fi/index/turvallisuussuunnittelu/mitaonturvallisuussuunnittelu_0.html

Rikksentorjuntaneuvosto. Turvallisuussuunnittelun tavoitteet ja painopisteet. Viitattu 05.09. 2014.

http://www.turvallisuussuunnittelu.fi/fi/index/turvallisuussuunnittelu/turvallisuussuunnittelun_tavoitteet_ja_painopisteet2011-2015.html

Ripatti, A-K. 1962. Luodemailta aforismeja. Helsinki: Otava.

Saari, S. 2007. Kuin salama kirkkaalta taivaalta: kriisit ja niistä selviytyminen. Helsinki: Otava.

Sisäasiainministeriö. 2012. Sisäisen turvallisuuden ohjelma. Viitattu 09.10.2014.

http://www.intermin.fi/download/34893_262012_STO_III_fi.pdf?856e9e241c05d188

Springer, A. 2014. Amokläufer hatten häufig Stress mit Lehrern. Die Welt. Viitattu 05.09.2014

<http://www.welt.de/gesundheit/psychologie/article131657453/Amoklaeufer-hatten-haeufig-Stress-mit-Lehrern.html>

Tietotalo - koulutus. Koulutus suunnattu poliiseille, nuoriso- ja sosiaalityöntekijöille. Turku 30.9.2014. Viitattu 10.10.2014

Valmiuslaki (1552/2011) Viitattu 05.10. 2014.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20111552?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=valmiuslaki>

Virtuaali ammattikorkeakoulu, Toiminnallinen opinnäytetyö, Viitattu 09.10. 2014.

<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/030906/1113558655385/1154602577913/1154670359399/1154756862024.html>

Kuviot

Kuvio 1. Turvallisuussuunnittelun vaikutus turvallisuuden tunteen paranemiseen	14
Kuvio 2. Opinnäytetyön osat ja kokonaisuuden muodostuminen	21
Kuvio 3. Kysymättömien kysymysten hyöty	25
Kuvio 4. Poliisin ja nuorisotyön sidosryhmäyhteistyökumppanit	26
Kuvio 5. Sidoryhmäyhteistyön hyvät ja huonot tunnusmerkit	28
Kuvio 6. Kriisitilanteiden yhteisen purun hyödyt	29
Kuvio 7. Oppilaitosyhteisöjen turvallisuussuunnittelu ja sidoryhmäyhteistyökumppanit ..	30

Liitteet

Liite 1	39
Liite 2	40
Liite 3	41

Liite 1

Kyselylomake, 1.osa

Kysymykset

1) Sukupuoli:

a) Nainen

b) Mies

2) Olen työskennellyt poliisina / nuorisotyöntekijänä (sisältää kaikki nuorisotyön nimikkeet)

_____ vuotta

3) Tehtäväsi Jokelan koulusurmien tapahtuma-aikana

a) Poliisi

b) Nuorisotyöntekijä (sisältää kaikki nuorisotyön nimikkeet)

c) Joku muu, mikä? _____

4) Olitko paikalla Jokelassa koulusurmien tapahtuma-aikana?

Olin / En ollut

Jos vastasit ”Olin”, niin missä vaiheessa? Alkutilanteessa / Kokoajan / Tilanteen jälkeen

5) Teitkö yhteistyötä poliisin ja/tai nuorisotyön kanssa Jokelan koulusurmien jälkeen?

Kyllä / En

6) Mitä/millaista yhteistyötä teit?

7) Oliko yhteistyö poliisin / nuorisotyön kanssa riittävää?

Kyllä / Ei

8) Miten haluaisit, että yhteistyötä tehdään poliisin ja nuorisotyön välillä Jokelan koulusurmien kaltaisessa tilanteessa?

9) Mitä haluaisit tai olet halunnut kysyä tai olet kysynyt poliisilta ja/tai nuorisotyöntekijöiltä Jokelan koulusurmien jälkeen?

10) Miksi kysymykset, joita halusit kysyä, ovat mielestäsi tärkeitä?

Kiitos vastauksestasi!

Liite 2

Kyselylomake, 2.osa

Vastaajan tiedot:

Työskentelen

- a) Nuorisotyössä
- b) Poliisissa
- c) Jossain muualla

Minkä tahojen kanssa teet sidosryhmäyhteistyötä?

- a) Normaalioloissa
- b) Poikkeusoloissa / kriisitilanteissa

Hyvän sidosryhmäyhteistyön tunnusmerkkejä mielestäsi ovat?

Huonon tai kehittämistä vaativan sidosryhmäyhteistyön tunnusmerkkejä mielestäsi ovat?

Kiitos vastauksestasi!

Liite 3

Kyselylomake, osa 3

- 1) Työskentelen: alakoulussa/ yläkoulussa/ 2.asteen oppilaitoksessa / muualla, missä? _____
- 2) Olen ollut nykyisessä tehtävässäni _____ vuotta
- 3) Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot:
 - a. Työn kohderyhmän ikä: alakouluikäiset / yläkouluikäiset / 2.asteen opiskelijat / aikuiset
 - b. Työn kohderyhmän lukumäärä: 0 - 100 / 101 - 200 / 201 - 300 / 301 - 400 / 400->
- 4) Onko työyksikössäsi (oppilaitoksessa tms.) olemassa turvallisuussuunnitelma?
 - a. Kyllä
 - b. Ei
- 5) Oletko osallistunut turvallisuussuunnitelman tekemiseen?
 - a. Kyllä
 - b. En
- 6) Osallistutko tulevaisuudessa turvallisuussuunnitelman tekemiseen ja/tai päivittämiseen?
 - a. Kyllä
 - b. En
- 7) Sidosryhmäyhteistyökumppanit turvallisuussuunnitelmaa (luettele kaikki)
 - a. Tehtäessä
 - b. Toteutettaessa
- 8) Mikä merkitys sidosryhmäyhteistyöllä mielestäsi on turvallisuussuunnittelussa?